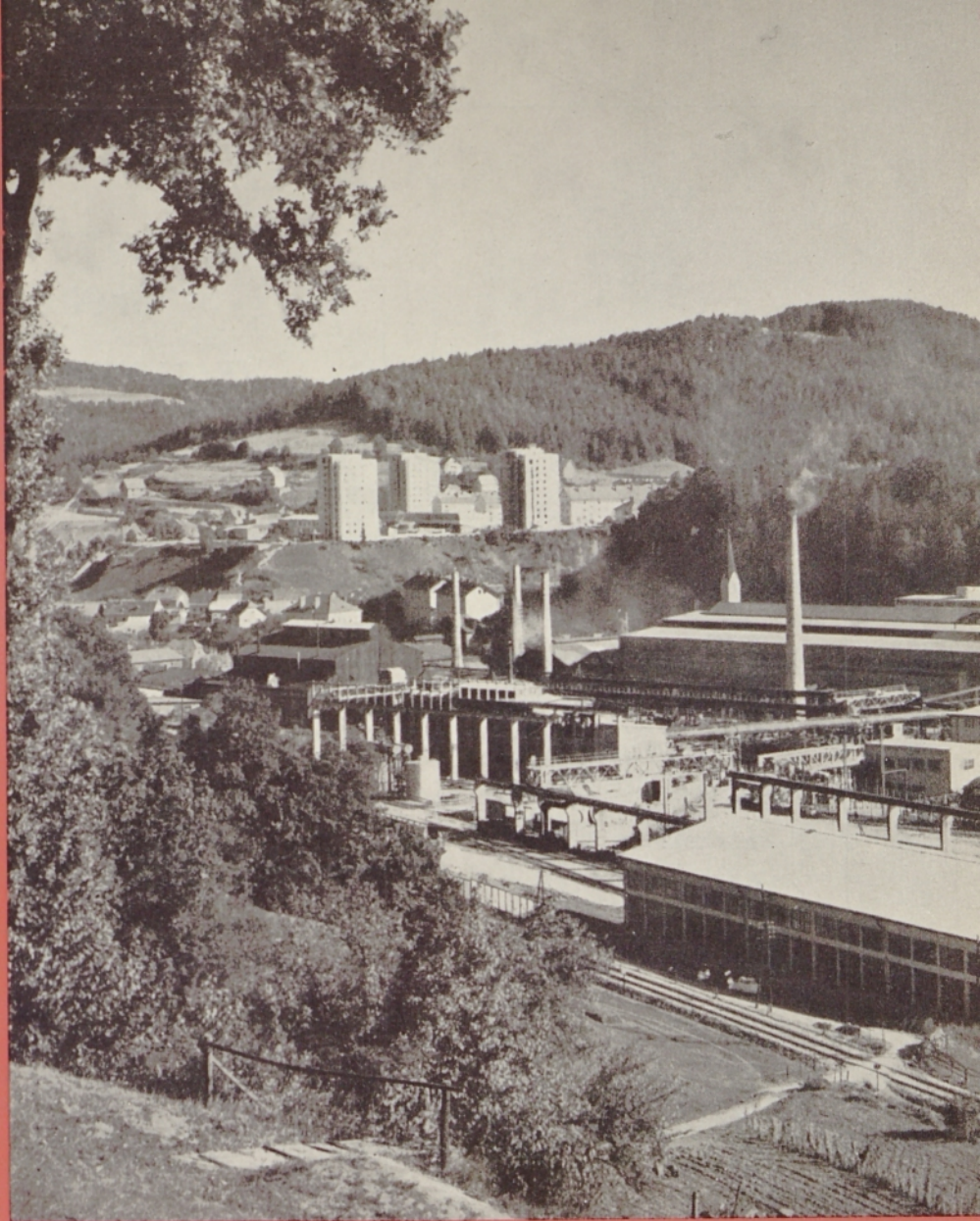

Printed in Yugoslavia

✓
R O D N A
G R U D A

MAJ 1960

VSEBINA

Pozdrav domovine

Tuji listi o jugoslovanskem
gospodarstvu

Jože Smit:
Mostovi (pesem)

France Slokan:
Odklepamo veliko zakladnico
domovine

Dr. Ivan Pintarič:
Rehabilitacija invalidov dela
v Sloveniji

Ivka Fidler nas je obiskala

Co. A. Kristan:
Prvi slovenski dom za ostarele
rojake v ZDA

Co. A. Kristan:
Nekaj o delavskem združnem
gibanju med amerškimi Slovenci

Po petindvajsetih letih se je vrnil
v domovino

Po domači deželi

Ina Slokan:
Tisočkrat srečni, da smo dočakali
svobodo!

Kulturni zapiski

Branko Žužek:
Majska pesem

Kaj delajo naši na tujem

Rojaki nam pišejo

Pestri športni dogodki

France Bevk:
Kresna noč (nadaljevanje)

Mladi rod:
On a Hillock in the old Country
Sur une colline dans le vieux pays
Auf einem Hügel in der alten
Heimat

Sale

Slika na naslovni strani:

*Železarna v Raonah,
zadaj novo delavsko naselje*
(foto: Janez Kališnik)

Pripravili smo dve zanimivi publikaciji:

Svet v vrhovih

TRIGLAVSKI KOT IN KARAVANKE

ilustrirana knjiga o slovenskih gorah,
o lepotah in posebnostih teh najlepših predelov
naše domovine

Jadranska obala

vsebuje umetniške slike

MIHE MALEŠA

z našega Jadrana od Istre do Boke Kotorske

Obe knjigi vzbujata veliko zanimanje
in bosta izšli v kratkem (julija)

Prednaročila sprejema

Državna založba Slovenije

Ljubljana, Titova 25

Za cenjeni obisk se toplo priporoča restavracija-bife

SLAVIJA Ljubljana

(Slamič)

Sprejema tudi rezervacije

Telefon 20-972

Gostinsko podjetje

SLAVIJA
Ljubljana

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Poštnina plačana v gotovini. Odgovorni urednik Tomo Brejč. Uredništvo in uprava Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. — Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Cekovni račun pri Komunalni banki 600-704/5-155

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE V LJUBLJANI

MAJ 1960

LETO VII.

Miha Maleš: Gorenjka

Pozdrav domovine

V drugi polovici maja bodo prišle iz ZDA prve velike skupine rojakov v Jugoslavijo. Sledile bodo manjše skupine, pa tudi posamezniki iz prekomorskih dežel vse do avgusta, ko bodo kot vsako leto prispele velike skupine rojakov iz evropskih držav.

Slovenska izseljenska matica izreka v imenu vse naše slovenske javnosti rojakom in mladi generaciji pristrčno dobrodošlico, želi prijetno potovanje in veselo svidenje.

Zdaj, ko so najhujše povojne težave, obnove in graditve že za nami, se vsakoletnega obiska rojaka vedno bolj veselimo. Imeli bodo kaj videti!

Tisti, ki nas bodo po osvoboditvi prvič obiskali, se bodo lahko na lastne oči prepričali, kaj zmore svobodni delovni človek v socialistični družbi.

Rojaki pa, ki so bili po vojni že večkrat pri nas, bodo z lahkoto ugotovili, da je vsestranski napredek vsako leto večji.

Letos, ob deseti obletnici delavskega samoupravljanja, smo praznik dela 1. maj še prav posebno svečano praznovali, saj se moramo samo tej sproščeni ustvarjalni dejavnosti in sposobnosti naših delovnih ljudi zahvaliti, da se je naša dežela v pičlih 15 letih dvignila iz silne zaostalosti in povojnih razvalin na raven naprednih ter industrijsko razvitih dežel.

Ko si bomo pristrčno stisnili roke z našimi letošnjimi obiskovalci, bodo naše misli tudi pri vseh tistih, ki zaradi ene ali druge težave niso mogli priti. Mislili bomo nanje v svetlem upanju, da se bo prihodnje leto uresničila njihova in naša želja: srečanje na domačih tleh, po dolgih letih bivanja v tujini.

Vsem rojakom, ki nas bodo letos obiskali, pa kličemo:

Pozdravljeni v toplem naročju svobodne rojstne dežele in na veselo svidenje!

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

Politika naše dežele in našega predsednika Tita je iskreno prijateljstvo z vsemi svobodoljubnimi narodi, ki teže za tem, da se ohrani mir v svetu. Ob 25. maju, ko praznuje naš predsednik rojstni dan, se ga spominjamo s toplimi željami in mu z našimi rojaki na tujem kličemo: Srečno! Na sliki: predsednik Tito nazdravlja predsedniku Indonezije Sukarnu, ki nas je nedavno obiskal

The policy of our Country and our president Tito is: sincere friendship with all freedom-loving nations striving to preserve the peace in the world. On the 25th May, when our president celebrates his birthday, we remember him with our warm wishes, exclaiming together with our fellow Slovenes abroad: The best of lucks! Picture: President Tito toasting president Sukarno of Indonesia, our recent guest

La politique de notre pays et de notre président Tito c'est l'amitié sincère avec toutes les nations dévouées à la liberté et appliquées à la protection de la paix mondiale. Le 25 mai — anniversaire de la naissance de notre président — nous pensons à lui avec nos plus chaleureux vœux, en lui souhaitant, réunis à nos amis slovènes à l'étranger: Bonne chance! Photo: le président Tito buvant au président de l'Indonésie, Soucarno, notre visiteur récent

Die Politik unseres Landes und unseres Präsidenten Tito ist: aufrichtige Freundschaft mit allen friedliebenden Völkern, die nach der Bewahrung des Weltfriedens streben. Am 25. Mai, wenn unser Präsident seinen Geburtstag begeht, gedenken wir seiner mit warmen Wünschen und rufen ihm, zusammen mit unseren slowenischen Freunden im Ausland, zu: Glückauf! Photo: Präsident Tito trinkt auf die Gesundheit des Präsidenten von Indonesien, Sukarno, der vor kurzem Jugoslawien einen Besuch abgestattet hat

Kaj pišeja

TUJI LISTI O JUGOSLOVANSKEM GOSPODARSTVU

»Jugoslavija se je uvrstila v prvo vrsto tistih držav, ki uporabljajo atomsko energijo v miroljubne namene«, piše bejrutski časopis »As sahafat« ter nadaljuje: »Po drugi svetovni vojni so mladi jugoslovanski znanstveniki in strokovnjaki položili veliko naporov, da razvijejo nuklearno znanost in da izkoristijo svoje znanje in svoje izkušnje z namenom, da v velikem obsegu uporabijo atomsko energijo v korist človeštva. Danes ima Jugoslavija nekaj atomskih inštitutov, kjer delajo poskuse s to velikansko energijo v miroljubne namene. Prav tako so tu znanstveni laboratoriji in znanstvena središča, kjer se strokovnjaki usposabljaajo za izkoriščanje atomske energije v zdravstvu, kmetijstvu, industriji, elektro gospodarstvu in v znanstveno raziskovalnem delu.«

»V zadnjih sedmih letih je Jugoslavija dosegla edinstveno povečanje industrijske proizvodnje«, pravi grški mesečnik »Greck revier«, ki izhaja v Atenah. Revija napoveduje tudi za letos uspešen razvoj jugoslovanskega gospodarstva, pri čemer bo, po sodbi člankarja, Jugoslavija zasedla glede hitrosti gospodarskega napredka eno prvih mest na svetu.

Jugoslavija ne bo več uvažala nafte. »Süddeutsche Zeitung« je objavila članek o proizvodnji nafte v Jugoslaviji. List naglašaja, da se bo Jugoslavija lahko, če bodo izpolnjeni vsi proizvodni načrti, prihodnje leto odrekla uvozu nafte. Saj se bo v letu 1961 proizvodnja nafte povečala na 1.2 milijona ton, do leta 1965 pa do 2.2 milijona ton. Tudi poljski list »Tribuna mazodjeska« piše, da bo Jugoslavija prihodnje leto prenehala uvažati nafto, ker jo bo že tega leta načrpala sama 1.100.000 ton, s čimer bo krila svoje potrebe.

Jože Šmit:

MOSTOVI

Raztrgali so svet na sto svetov,
razdrli nad prepadi most in brv,
prerezali med srci nit in vrv,
duha razbili v tisoče duhov.

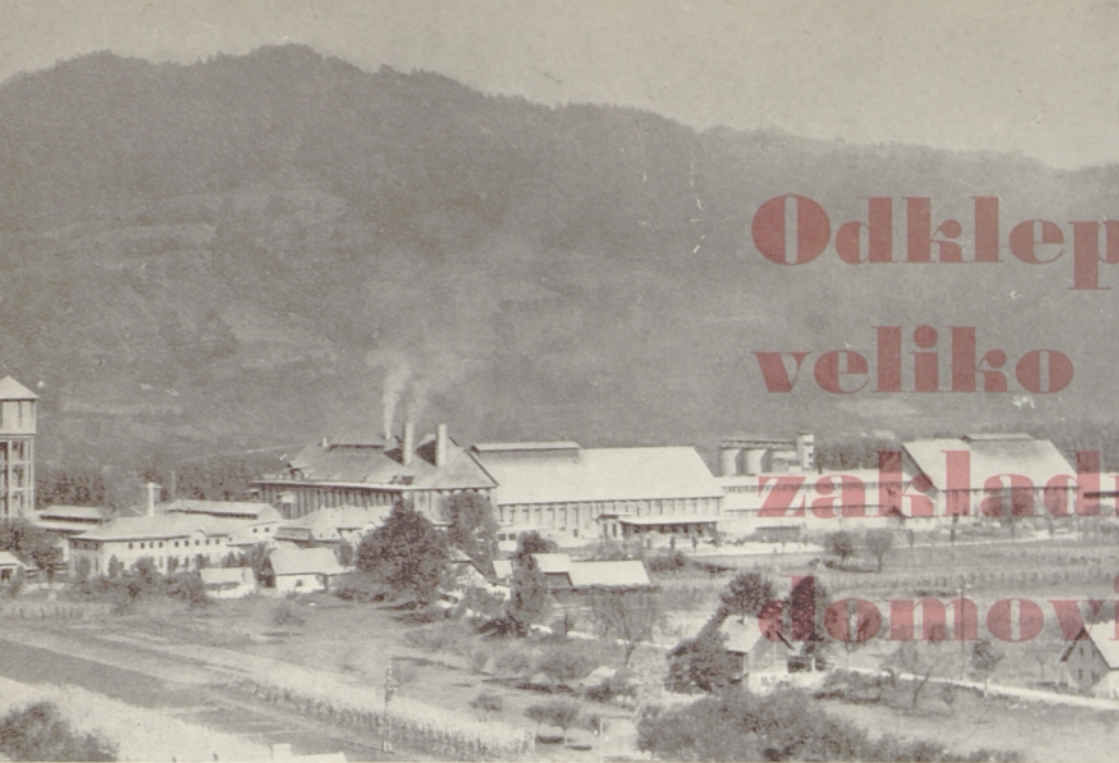
Čez vse vesolje je nemir že vel,
mi pa krvi utripe smo prešteli
in skozi dim, čez grobe in pepel
svobodi smo nasproti pohiteli.

Povsod se je polegel zdaj vihar,
in ko obrisal si je kri z roké,
po mavrici se je ozrl zidar.

In že mostovi silni se grade:
nad brezni zemlje, rešene prevar,
zvezali s srcem bomo spet srce.

Tudi on bo soodločal v kaj in za kaj bo izoblikovana žareča kovina

Odklepamo veliko zakladnico domovine

*Tovarna dušika v Rušah — The nitrogen-factory at Ruše — L'usine á nitrogéne á Ruše —
Die Stickstoffwerke in Ruše*

Morda se vam bo zdel ta naslov malo preveč slovesen in pesniški, ko boste spoznali, da govorimo pravzaprav le o izkoriščanju naravnih zakladov na Slovenskem. Toda kako zelo je povezana usoda vseh vas in seveda tudi nas, ki živimo v domovini, prav z izkoriščanjem naravnih zakladov! Ko bi bila velika naravna zakladnica domovine odprta že poprej ali ko bi imeli delovni ljudje že tedaj v rokah ključ do nje, bi marsikdo izmed vas lahko ostal v domovini. Imeli smo in še imamo velike, doslej nepristopne ali mrtve zaklade. Ključ do njih je ustvarjalno delo, katerega sadovi so namenjeni samim ustvarjalcem, delovnim ljudem.

Morda gledate na Slovenijo od daleč kot na revno deželo, katere industrija se je šele nedavno začela bolje razvijati; mislite, da ni naravnih pogojev za večji razvoj gospodarskih panog; menite, da na Slovenskem ne bo nikdar kruha na pretek in da se bo tu lahko preživljalo le zelo omejeno število prebivalcev. V resnici pa je Slovenija zelo bogata in njeni naravni zakladi so komajda načeti. V Jugoslaviji ima Slovenija razmeroma največ močnih virov električne energije — vode so njeno veliko naravno bogastvo, ki ga nikakor še nismo izčrpali z vsega upoštevanja vrednimi, močnimi dravskimi elektrarnami. Gradili bomo še elektrarne na Dravi navzdol od Maribora do Ormoža. Zgradili bomo še številne elektrarne na Savi. Mnogo bolje bomo v prihodnosti izkoriščali »bistro hči planin«, Sočo.

Na Ospu pri Kopru bomo zgradili eno največjih vodnih elektrarn, ki bo izkoriščala kraške vode. Prav tako je v načrtu velika elektrarna na Plainskem polju pri Rakeku. Neizkoriščena je še Idrija. Tudi na Pohorju bomo prej ali slej zgradili elektrarno, ki bo imela za seboj veliko umetno gorsko jezero, v katerem se bo vse leto nabirala voda, da se bo potem njena moč spreminjala v električno energijo, ko bodo reke začasno presihale.

Drugo veliko naravno bogastvo so naši gozdovi, ki zavzemajo skoraj polovico površine Slovenije. To so izredno bogati viri čedalje bolj dragocenih surovin. V bližnji prihodnosti bomo tudi pri nas les večinoma kemično presnavljali, tako da bomo kar najbolj koristno uporabili ves gozdni prirastek in iz njega pridobivali žlahtne kemične izdelke.

Pomemben zaklad so ležišča premoga v Sloveniji. Čeprav črnega premoga skorajda nimamo, pa je toliko večje naše bogastvo lignit, ki leži pod zemljo deloma tako plitvo, da ga bo mogoče kopati tudi na dnevnem kopu — v Velenju še najmanj 700 milijonov ton.

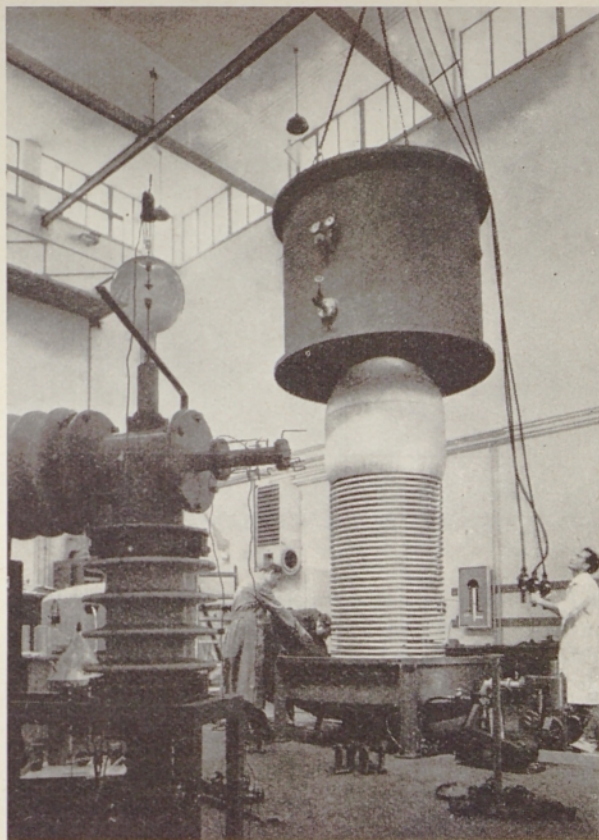
Morda boste vprašali, ali je to že vse. Čeprav bi bilo to edino naše naravno bogastvo, bi bili kar neizmerno bogati — s pravim ključem do zakladnice v roki. Ta ključ pa bomo dobili; to bo naša kemična industrija. Zdaj že lahko napovemo, da se bo jugoslovanska kemična industrija najbolj in najhitreje razvila prav v Sloveniji. Zakaj? Za-

Danes imamo svojo industrijo in smo na to upravičeno ponosni. V novih tovarnah delajo domači strokovnjaki in delavci. Zdaj je pri nas za vse dovolj dela. Brezposelnost, ki jo je bilo včasih toliko, je danes za nas le žalostna preteklost

Nowadays we take a legitimate pride in having our own industry. Our new manufactories are run by native experts and workpeople. Today there are enough jobs for all of us; unemployment — once so fatally extensive — at present means but a sad memory to us

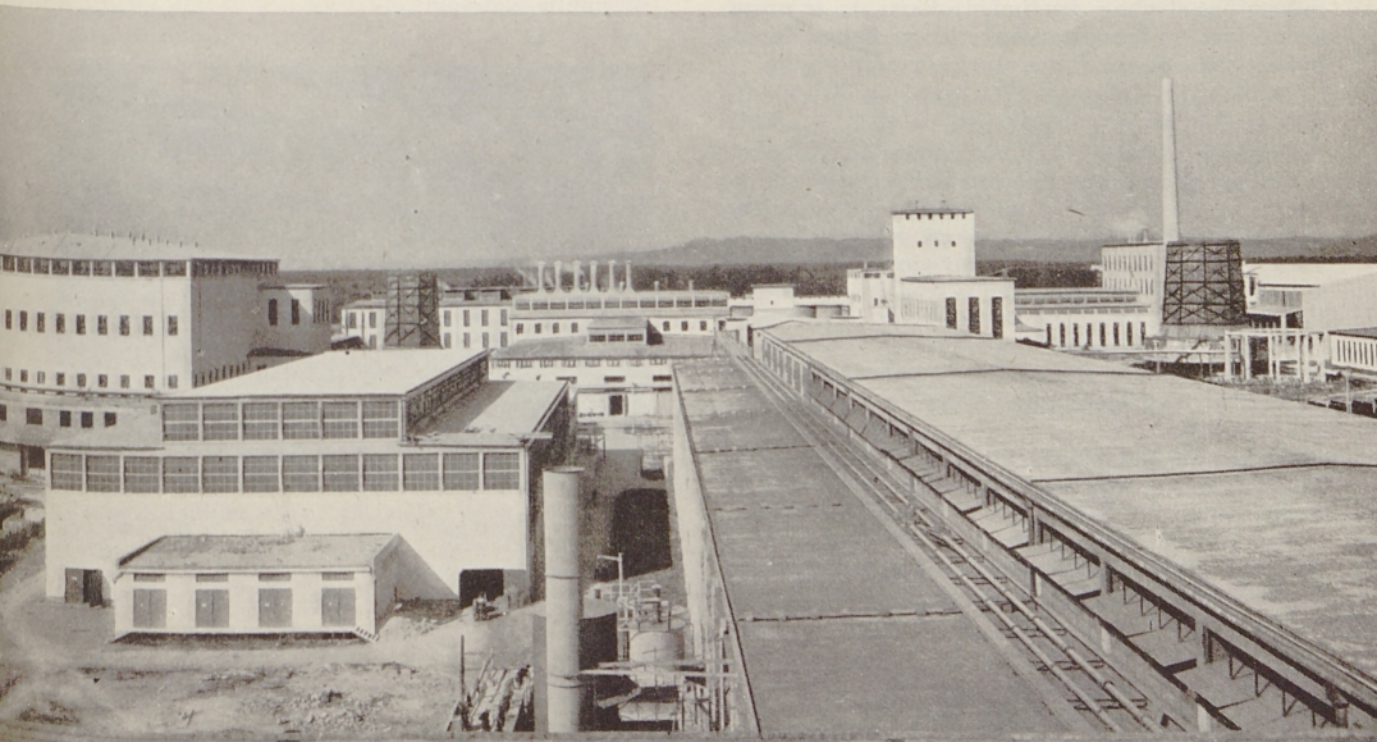
Aujourd'hui ayant une industrie nationale, nous en sommes justement fiers. Nos experts et nos ouvriers travaillent dans nos nouvelles fabriques. Maintenant, il y a assez de travail pour nous tous. Le chômage, jadis si fatalement étendu, n'est pour nous, actuellement, qu'une mémoire sombre

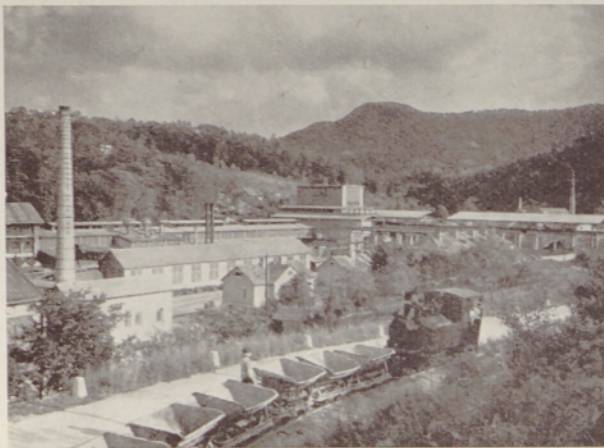
Heute fühlen wir gerechten Stolz über unsere eigene Industrie. In neuen Fabriken arbeiten einheimische Spezialisten und Belegschaften. Jetzt gibt es, für uns alle, Arbeit im eigenen Land. Die Arbeitslosigkeit — einst so arg — ist für uns heutzutage bloß noch eine trübe Erinnerung

V ljubljanskem atomskem inštitutu — In the Atomic Institute of Ljubljana — Dans l'Institut Atomique à Ljubljana — Im Kernforschungsinstitut, Ljubljana

Tovarna aluminija v Kidričevem — The Aluminium-works at Kidričevo — L'usine à aluminium à Kidričevo — Die Aluminiumfabrik Kidričevo

Železarna v Štoreh — The Ironworks at Štore — L'usine metallurgique á Štore — Das Eisenhüttenwerk in Štore

radi naštetih naravnih zakladov. Slovenija ima vse naravne pogoje za razvoj sodobne kemične industrije. Načrti so pripravljeni. Ne bomo se več obnavljali. Velik program pravzaprav že začinjamo uresničevati, čeprav se to na prvi pogled in na zunaj tako očitno še ne kaže.

Največje nove tovarne bodo nastale v Rušah in v Velenju. V Rušah imamo že kemično industrijo, vendar v primeri s tem, kar bo nastalo, le skromno tovarno karbida in dušika. Tu se bo razvila ter razmahnila tako imenovana elektrokemija, tista velika stroka kemične industrije, ki pridobiva kemične izdelke, zlasti kemične surovine ob uporabi velikanskih količin električne energije. Iz karbida pridobivajo plin aceten. To pa je izhodna surovina za posebno kemično stroko. Tako imenovani postranski kemični izdelki povezujejo to kemično stroko z drugimi strokami. To se pravi, da posamezne kemične stroke druga drugo dopolnjujejo, se med seboj podpirajo in pospešujejo.

Še nekaj upravičuje Slovenijo, da bo dobila tako močno kemično industrijo: v naši republiki je najbolj razvita tekstilna industrija. Sodobna tekstilna industrija se po vsem svetu razvija tako, da uporablja čedalje več sintetičnih, to je kemično izdelanih ali pridobljenih vlaken, medtem ko poraba volne in naravne svile mnogo manj narašča ali začenja celo zastajati. Nova kemična industrija bo na podlagi acetilena in izdelkov iz premoga, velenjskega lignita, pridobivala zelo mnogo tudi sintetičnih vlaken. S tem v zvezi je tudi celulozna industrija in pridobivanje vlaken celuloze, to se pravi iz lesa.

Tako zdaj že lahko razumemo, kako pomemben ključ do naših naravnih zakladov pomeni kemična industrija. V Velenju je zdaj samo še premovalnik, če izvajamo elektrarno v Šoštanj. Tam bodo šele sezidali velike tovarne, ki bodo predevalovalne lignit, to se pravi, predvsem vplinjale pre-

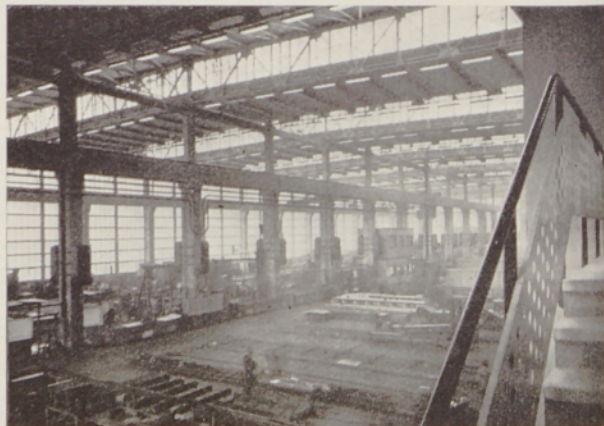
mog. Plin pa bo zelo pomembna surovina za številne izdelke. Razen tega ga bodo pridobivali iz več milijonov ton premoga na leto toliko, da ga bodo razpošiljali po plinovodih v vse pomembnejše industrijske kraje v Sloveniji za industrijo, pa tudi zasebnim gospodinjstvom. Ta plin bo tako poceni, da bomo v prihodnosti imeli najcenejše industrijsko gorivo in gospodinjsko kurivo.

Doslej smo omenili le bolj mimogrede sam del velikega programa za razvoj kemične industrije v Sloveniji. Program je zelo obširen in v kratkem sestavku lahko le opozorimo na njegov pomen ter povemo, da gre za razvoj več kemičnih strok, ki pa bodo med seboj skladno povezane — od aceti-lenske ali karbidne industrije, kemijskega kombinata v Velenju, od stroke za pridobivanje umetnih smol in tvoriv (»plastičnih mas«), do fosforne in klorne kemije, s tem v zvezi pa tudi industrije organskih barvil in anorganskih pigmentov. V programu je zajet tudi razvoj farmacevtske industrije (industrije zdravil). Kot zanimivost naj omenimo, da računi govorijo tudi za pridobivanje umetnega (sintetičnega) kavčuka v okviru aceti-lenske stroke.

Tako široko zasnovan program za razvoj kemične industrije v Sloveniji seveda obsega tudi mnogo večjo izdelavo kmetijskih potrebščin — gnojil, sredstev za varstvo rastlin in krmil, zlasti takšnih, ki so zelo učinkovita v sodobni živinoreji in kakrašnih pri nas doslej na splošno še nismo uporabljali. Potemtakem bo kemična industrija pospeševala posredno in neposredno vse gospodarske panoge v Sloveniji, pa tudi v državi, tako da se bodo milijarde — nad sto milijard že v prihodnjih letih — obilo in hitro obrestovale.

Da, ključ do velike naravne zakladnice domovine bo odprl tudi lepšo prihodnost novim rodovom! Ali to ne zasluži »slovesnega« naslova nad skromnim člankom?

France Slokan

V novi strojni tovarni v Trbovljah — In the new engine-factory at Trbovlje — Dans les nouveaux ateliers de construction á Trbovlje — In der neuen Maschinenfabrik, Trbovlje

Lepo darilo naši slepi mladini

Lani, 29. novembra so v Torontu v Kanadi predvajali jugoslovanski film »Zavičaj«, v katerem je tudi nekaj prizorov iz življenja slepih otrok, ki se vzgajajo v Zavodu za slepo mladino v Ljubljani. Ti prizori so posebno ganili slovenskega rojaka inž. Vinka Čopa in njegovo soprogo g. Olgo in sklenila sta jim poslati darilo. V ta namen je g. Vinko Čop izročil jugoslovanskemu poslanstvu 100 kanadskih dolarjev. To plemenito darilo dokazuje, kako tesno so naši izseljenci povezani z dogajanci v rojstni domovini.

Na sliki vam predstavljamo nekaj najmlajših gojencev Zavoda za slepo mladino v Ljubljani z učiteljico Anjo.

Dr. Ivan Pintarič:

REHABILITACIJA INVALIDOV DELA v Sloveniji

V predvojni Sloveniji rehabilitacije v sodobnem pomenu besede ni bilo, niti ni bilo ustanov za rehabilitacijo invalidov s sodobnim programom.

Čeprav so se med obema svetovnima vojnama v temeljih spremenili v zdravstvu dotedanji pogledi na fizično invalidne osebe in na njihovo usodo po končanem zdravljenju, vendar ta sprememba ni odjeknila pri nas. Bili so sicer pri nas posamezniki, ki so bili že od nekdaj prepričani, da je invalid človek s prav takimi pravicami do življenja in udejstvovanja kot njegov zdravi sovrstnik, vendar so taki osamljeni glasovi naleteli na gluha ušesa. Vsa prizadevanja le teh so na področju rehabilitacije invalidov rodila le skromne sadove.

Tako smo imeli v Sloveniji le skromni ustanovi za gluhonemo in slepo mladino ter majhno delavnico za izdelovanje protez in drugih ortopedskih pripomočkov. Skrb tedanje družbe za invalide se je zrcalila le v neznatni karitativni dejavnosti. V najboljšem primeru so invalidi lahko le hirali in umirali v hiralnicah, ali pa z minimalno socialno podporo oziroma invalidsko rento doma.

Kot vemo, je bila predvojna Jugoslavija pretežno agrarna dežela z zelo nizko stopnjo razvoja industrije, ki je imela neomejeno rezervo cenene delovne sile na vasi. Zato je bilo ceneje reševati problem invalidnosti na ta način, da so invalidom priznali minimalno invalidsko rento in so jih odpustili z dela, na njihova delovna mesta pa so najeli cenene nove delavce. Ta minimalna renta niti

za stoodstotne invalide ni bila tolikšna, da bi se z njo najskromneje preživljali. Nihče se zanje in za njihovo zaposlitev ni brigal, zato so bili mnogi prisiljeni beračiti.

Šele z osvoboditvijo, ko je nastala država, ki je v osnovi spremenila svojo družbeno strukturo in ki iz temeljev izgrajuje nove družbene odnose, so bili ustvarjeni pogoji, da je ideja rehabilitacije tudi pri nas oživela in zavzela tisto mesto v naši družbeni stvarnosti, ki ji po njenem globokem humanem pomenu in poslanstvu pripada.

Rehabilitacija je pri nas danes izrazito družbeni problem, vprašanje odnosa družbe do poedinca, ki je bodisi v vojni, bodisi na delu postal invalid in do katerega ne more imeti le nekega ekonomskega interesa na ponovni pridobitvi izpadle ali zmanjšane delovne sile, kot je to v mnogih industrijsko visoko razvitih državah, temveč v prvi vrsti moralno družbeno obvezo, da ga ponovno usposobi za samostojno življenje kot enakovrednega člana delovnega kolektiva in družbe.

Zato je naša država v povojni dobi v celoti osvojila »Mednarodni program za rehabilitacijo invalidov« v okviru Organizacije združenih narodov.

Prve pobude in prvi pričetki dela na področju rehabilitacije segajo v Sloveniji že v prva leta po drugi svetovni vojni. Leta 1947 je bila ustanovljena dvoletna srednja šola za fizioterapevte v Rovinju, ki je že leta 1949 dala prve diplomirane fizioterapevte. Po vojni smo imeli namreč na raz-

Zavod za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani

polago le maloštevilne maserje, ki so imeli nizko strokovno izobrazbo in torej niso mogli zadovoljiti vsem zahtevam komplicirane dejavnosti sodobnega programa rehabilitacije. Leta 1950 se je ustanovila v Ljubljani prva Višja šola za fizioterapevte, ki sprejema kot gojence absolvente z maturo gimnazij in srednjih strokovnih šol, s čimer je bil zagotovljen visoki strokovni nivo diplomantov te šole. Diplomirane fizioterapevke so zasedle vedno nove in nove postojanke v naših bolnišnicah in zavodih za rehabilitacijo in s tem započele v

*V delavnici Zavoda se invalidi usposabljaajo za razno-
vrstno poklicno delo*

našem zdravstvu nov način funkcionalnega usposabljanja bolnikov in poškodovancev, ki je bil do tedaj le malo poznan. Ta šola je do danes strokovno usposobila nad 100 fizioterapevtov, ki so pripomogli, da je rehabilitacija pri nas na sodobni višini.

Leta 1947 je bil v Sloveniji ustanovljen tudi prvi center za rehabilitacijo »Dom za usposabljanje šolske invalidne mladine« v Kamniku s kapaciteto 70 postelj in programom kompleksne rehabilitacije šolske invalidne mladine. Ta center je z leti povečal svojo kapaciteto na 150 postelj, organiziral delavnice iz več kot 10 obrtnih strok, osnovno in vajensko šolo ter je do sedaj usposobil več kot 50 invalidov-mladincev za strokovno različne obrtnike (urarje, radiotehniko, mehaniko, mizarje, krojače, šivilje itd.).

Ustanovitvi tega prvega centra za rehabilitacijo je kmalu sledila ustanovitev centra za rehabilitacijo predšolskih invalidnih otrok v Stari gori pri Gorici s kapaciteto 160 postelj, ki ima karakter ustanove za medicinsko rehabilitacijo.

Leta 1953 je bil ustanovljen »Zavod za rehabilitacijo invalidov« v Laškem s kapaciteto 230 postelj, ki izkorišča termalni bazen bivšega zdravilišča za hidroterapijo ter druge metode sodobne fizioterapije in delovne terapije za funkcionalno usposabljanje bolnikov po poškodbah in boleznih. V tem centru je bilo v teh nekaj letih medicinsko rehabilitiranih že na tisoče invalidov.

Med najpomembnejše uspehe spada ustanovitev »Zavoda za rehabilitacijo invalidov LRS« v

Ljubljani leta 1954, ki deluje v na novo izgrajenih objektih in je eden izmed najmodernejših centrov za rehabilitacijo v svetu sploh. Zavod sprejema tudi najtežje invalide, ki jih funkcionalno in poklicno usposablja, da se vrnejo na delo, v družbo in v življenje. Zavod je uspel, da je v teh nekaj letih že medicinsko in delno tudi poklicno rehabilitiral desetine najtežjih invalidov, ki so postali zopet koristni člani družbe.

V zadnjih letih se ustanavljajo, vzporedno s kadrovskimi in materialnimi možnostmi, oddelki za rehabilitacijo tudi v splošnih in specialnih bolnišnicah ter oddelki za fizioterapijo v poliklinikah in ambulantah, ki se ukvarjajo s funkcionalnim usposabljanjem svojih ambulantnih bolnikov.

Prvega januarja 1959 je stopil pri nas v ljavo novi zakon o invalidskem zavarovanju delavcev in uslužbencev, ki ni dal invalidom samo pravice do kompleksne rehabilitacije, temveč tudi pravico do ponovne zaposlitve, ne glede na to, ali so postali invalidi zaradi posledic nesreče pri delu, izven dela ali pa zaradi bolezni. Ta zakon je dal močno materialno osnovo za razvoj službe rehabilitacije pri nas.

Naši sedanjí centri za rehabilitacijo razpolagajo s sodobno opremo in sposobnimi strokovnimi kadri, ki uporabljajo vse metode sodobne rehabilitacije, zato so postavljeni solidni osnovni temelji za nadaljnji razvoj službe rehabilitacije v Sloveniji. To dokazuje, da je revolucionarni preokret, ki ga ustvarja služba rehabilitacije v odnosu do invalidnih oseb in v naporih za njihovo ponovno vključevanje v samostojno življenje in v pridobitno delo, globoko odjeknil tudi v Sloveniji.

Telovadno društvo Partizan je uvedlo posebne telovadne tečaje za invalide. Na sliki: invalidka Marija Kržišnik pri vaji lepe hoje z nadkolensko protezo.

Ivka Fidler nas je obiskala

Že nad deset pisem smo prejeli od naše naročnice Ivke Fidler iz Zagreba, kjer se je naselila ob povratku iz Amerike. Prav toliko denarnih nakazil smo že prejeli od nje za naročnino *Rodne grude*, za *Slovenski izseljenski koledar*, za album *Pozdrav iz Slovenije* in za tiskovni sklad. Zanimalo nas je, kdo je ta naročnica, ki pravzaprav ni Slovenka, rojena je na meji Hrvaške in Slovenije, pa je vendar tako zvesta naročnica in prijateljica slovenske knjige.

Lepega aprilskega dne pa se je prismejala ljubezniva gospa v naš urad. Bila je Ivka Fidler. Prišla je v Ljubljano zato, da spozna slovensko metropolo in da spozna ljudi na matici. Spet je hotela plačati naročnino, in ko smo ji le razložili, da ima isto poravnano že za leta naprej, je znesek

podarila za tiskovni sklad. Obisk je bil kratek, a nadbse prisrčen!

»Prišla sem v domovino pred desetimi leti zato, da bi v njej umrla. To je bila vedno moja želja,« je povedala Fidlerjeva. Mi pa smo veseli, da je prišla k nam živeti in iskreno želimo, da bi živela še dolgo, dolgo. Tako srečna je, da njena rojstna domovina postaja moderna, napredna dežela; tako ponosna je na naš narod, ki si je v borbi za človeške pravice našel pravo pot!

In na koncu je rekla še, da pošilja tople pozdrave vsem jugoslovanskim izseljencem, ki so raztreseni po svetu, še posebno pa vsem naročnikom »*Rodne grude*«; vsem, ki niso pozabili, kje jim je tekla zibelka, ki niso pozabili materinega jezika.

Znana ameriška pevka slovenskega porekla nas bo obiskala

Mrs. Cecilia Valenčič, koncertna in operna pevka iz Clevelanda, bo tudi letos obiskala rojstno domovino svojih staršev. Rojaki bodo prav gotovo zelo veseli sporočila, da nam je mrs. Valenčičeva obljubila svoje sodelovanje pri kulturnem programu na ameriškem pikniku v Polhovem Gradcu in na slavnostnem banketu Slovenske narodne podporne jednote v Ljubljani.

Mrs. Cecilia je rojena sicer v Clevelandu, vendar se pa po njenih žilah pretaka čista slovenska kri, saj sta oba, oče in mati doma iz naše sončne Primorske, iz vasi Jelšane pri Ilirski Bistrici. Že osemletna se je vključila v mladinski pevski zbor. Zdaj študira na Institute of Music in zraven pa že štiri leta pridno sodeluje pri Glasbeni matici ter pri pevski skupini Cleveland orkestra.

Prvi slovenski dom za ostarele rojake v ZDA

Konec maja bodo imeli Slovenci v Fontani veliko proslavo, ki bo trajala tri dni in bo združena z otvoritvijo prvega slovenskega doma za ostarele rojake v ZDA.

Večkrat smo že pisali o prizadevanjih naših rojakov v ZDA za zgraditev doma za ostarele. Ustanovljena sta bila dva odbora, eden v Fontani, Calif., drugi pa je v Clevelandu, O. Odbor za gradnjo slovenskega zavetišča za ostarele (Slovene Rest Home Association) je zbral s prispevki, zabavami in drugimi prireditvami ter s prispevkom Slovenske narodne podporne jednote v Chicagu (15.000 dolarjev) skupno 53.000 dolarjev. Ko so imeli zbranih 41.000 dolarjev, so dobili od SNP J še 55.000 dolarjev posojila in so pričeli graditi dom. V Fontani, nedaleč od Slovenskega doma, so kupili zemljišče 4 in pol akra (približno 18.200 kvadratnih metrov) in 17. oktobra 1959 je bila sklenjena gradbena pogodba za dom, ki naj bi bil pod streho konec januarja 1960.

Zavetišče, ki so ga začeli graditi lani 19. oktobra, ko je slovesno zasadil prvo lepoto blagajnik pripravljalnega odbora Peter Benedict, bo v obliki črke L. Poslopje z zemljiščem vred bo stalo 90.000 dolarjev, kakih 10.000 do 12.000 dolarjev pa bo stalo še pohištvo in druga oprema v domu. Dom bo imel moški in ženski oddelek in v vsakem oddelku bo prostora za 24 oseb, in sicer v osmih sobah po dve in v dveh sobah po štiri postelje. Imel bo skupno veliko jedilnico, ki bo hkrati družabna soba, veliko kuhinjo, kopalnico, pralnico, sprejemno sobo in sobo za upravitelja.

Ta zgradba je velikega pomena za naše rojake v ZD, kaže njihovo žilavost, tovarištvo in pripravljenost za pomoč sorojakom in je lep dokaz solidarnosti in bratstva. Rojakom v Kaliforniji čestitamo k njihovem uspehu; rojakom v Clevelandu, ki so tudi že kupili posestvo za dom, pa želimo, da bi Fontančanom čimprej sledili!

Cv. A. K.

Naročniki »Rodne grude«, pozor!

Uganite, kateri kraj v Sloveniji predstavlja slika na naslednji strani in kako se imenuje reka, ki se vije med polji in gozdovi? Povemo vam le to, da je ta kraj blizu Ljubljane in da je še posebno pomemben zaradi tega, ker je v bližini 22. julija 1941 počila naša prva partizanska puška.

Deset naročnikov »Rodne grude«, ki nam bodo poslali pravilno rešitev, bo izžrebanih za lepe knjižne nagrade — vsak bo prejel po dve slovenski knjigi.

Želimo vam veliko sreče!

*Lepa si
zemlja
slovenska...*

Nekaj o delavskem združnem gibanju

MED AMERIŠKIMI SLOVENCMI

SLOVENSKA ZADRUŽNA ZVEZA PREŠLA V TUJE ROKE

Naši ameriški rojaki so imeli pred leti vrsto lastnih zadrug, med njimi največ konsumnih. Vendar so hud konkurenčni boj privatnokapitalistične trgovine in pa v tem boju neizkušena vodstva zadrug povzročila, da je večina teh zadrug sploh prenehala s poslovanjem ali pa so se združile z zadrugami, ki so jih imeli priseljenci drugih narodnosti. Tako se je n. pr. Slovenska združna prodajalna (uradno North Chicago Consumers Cooperative), ki so jo ustanovili leta 1920 (pred 40 leti!) slovenski priseljenci v Waukeganu-North Chicagu v oktobru 1947 združila z zadrugo Con-

sumers Trading Company, Inc., ki so jo ustanovili skandinavski priseljenci leta 1911. Zadruga dobro posluje pod imenom Zadržna trgovina (Cooperative Trading Inc.) ter ima zelo razširjeno poslovanje. Slovenski del zadruge deluje kot »North Chicago okrožje« skupne zadruge in posluje tudi v slovenščini.

Letos praznuje 40-letnico obstoja tudi slovenska združna trgovina v Strabanu-Canonsburghu, Pa., ki je bila ustanovljena in vpisana v seznam delniških družb, kakršno obliko morajo imeti v Združenih državah tudi zadruge, v letu 1920. Na letošnjem občnem zboru (delničarski seji), ki je bil 9. januarja, so poročali, da je zadruga imela lani 525.395 dolarjev izkupička. Med delničarje so raz-

Pomagajte nam iskati!

Objavljamo fotografijo petdolarskega bankovca, s posebnim posvetilom, ki sta ga med zadnjo vojno — 13. februarja 1945 — poklonila slovenskemu kmetu s Pohorja dva ameriška letalca. V zahvalo za pomoč, ki jima jo je nudil, ko sta bili njuni letali sestreljeni. Besedilo na bankovcu se glasi: »To all allied Authorities. The owner of this bill was instrumental in helping two american flyers to safety on Febr. 13. 1945. Please reward him every way possible. George Wood« (drugo ime in edinica, ki sta ji pripadala, je nečitljivo).

Zelo radi bi kaj zvedeli o teh dveh letalcih, ki bržkone še živita nekje v Ameriki. Zato vas prosimo, da pokažete to fotografijo svojim znancem in če boste kaj zvedeli, nam sporočite na naslov: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

delili 50.319 dolarjev dividende (povračil). Ta združna prodajalna, kjer je zaposlenih zdaj 10 nameščencev, je važen gospodarski činitelj v Strabanu. V svojem dosedanem poslovanju je imela vplivno vlogo v boju proti nepotrebnemu dviganju cen raznega neobhodno potrebnega blaga. Članom je tudi bila v pomoč v težkih delavskih bojih ter ob času stavk, kriz in brezposelnosti. Dajala jim je blago na kredit, kar so vrnili šele takrat, ko so spet zaslužili in so si opomogli.

Predsednik zadruga je Frank Bajc (Baits), tajnik pa Joe Sedmak ml., obadva že več let. Poslovanje zadruga pa je mlad in energičen slovaški rojak Frank Gašper. Člani so z zadrugo prav zadovoljni in jo upoštevajo kot svojo pomočnico in oporo v dobrih in slabih časih.

Manj razveseljivo pa je poročilo, ki ga beremo v chicaški Prosveti z dne 22. januarja in ga je napisal clevelandski rojak Matt Petrovich, da je Slovenska združna zveza v Clevelandu prešla v novembru 1959 v tuje roke. Slovenska delavska združna zveza (od 1931 samo Slovenska združna zveza) je bila ustanovljena leta 1913 in je poslovala v Clevelandu in Collinwoodu. Ustanoviteljem so razpečavali delnice po 10 dolarjev (namesto naših deležev) in vsaka oseba je mogla dobiti samo eno delnico (delavsko združno načelo!). Glavna gonilna sila ob ustanovitvi je bil socialistični klub JSZ št. 27 v Clevelandu. V februarju 1913 so imeli zbranih kot začetno glavnicu že 2715 dolarjev, kar je bilo za takratne čase kar veliko. Prvo poslovalnico so odprli 1. marca 1913 v Collinwoodu, drugo pa 1. aprila na St. Clairu v bližini 38. ulice v tako imenovanem naselju »Žužemberk«. Preveč bi bilo opisovati celotno poslovanje te zadruga, ker bo tako in tako treba o njenem 47-letnem poslovanju napisati primeren zgodovinski prikaz. O delu te zadruga govorita med drugim dve brošuri, in sicer Proslava 15-letnice SDZZ 1913 do 1928), Cleveland 1928 in 35-letnica Slovenske zadruga zveze, Cleveland 1948. V tej zadrugi so pred leti delali tudi razni ameriško-slovenski javni delavci, kakor n.p.r. pokojna Joseph F. Durn in Joseph Siskovich ter poznejši glavni urednik Prosvete Anton Garden.

Zadruga je imela dve moderno opremljeni poslovalnici in lastno poslopje s posestvom.

Točni razlogi, zakaj je SZZ v Clevelandu prešla v tuje, nezadruga roke, nam niso znani. Rokjak Petrovich pa pravi v svojem poročilu, da zadruga ni mogla biti uspešna v hudi konkurenci, ki jo bijejo veletrgovine z majhnimi trgovci in da je padla zato, ker ji ni bilo mogoče prilagoditi se novim razmeram, ki jih je prinesel gospodarski razvoj. Naj bo kakor že, 47 let dela Slovenske zadruga zveze v Clevelandu je 47 let prizadevanj za samopomoč slovenskih delavcev v boju za obstoj in boljše življenjsko raven. In to prizadevanje je vredno častnega spomina.

Coetko A. Kristan

Odborniki jugoslovanske sindikalne sekcije: Od leve: Pepelnjak, Karel Golob, predsednik sekcije Franc Burnik, Bogomir Ževart in Franc Filipič

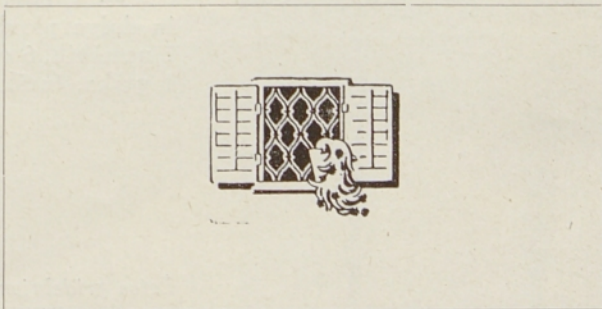
Po petintridesetih letih se je vrnil v domovino

Pretekli mesec smo imeli zborovanje naše Jugoslovanske sindikalne sekcije, na poslovnem večeru pa smo vzeli slovo od našega odbornika in člana Bogomira Ževarta, ki se je po 35-letnem bivanju med nami v Franciji za stalno vrnil z ženo in hčerko v rojstno domovino.

Rokjak Ževart je bil rojen v Podgorju pri Slovenjem Gradcu, odraščal pa je v Mislinjah, nato pa se je v Leobnu zaposlil kot rudar. Od tam je prišel med nas v Francijo, kjer je delal do upokojitve, enaintrideset let, vedno čil in zdrav. Med nami je bil zelo priljubljen, saj je bil prizadeven odbornik naše sekcije ter tudi član drugih slovenskih društev, dramski igralec in dober pevec. Res, zelo ga bomo pogrešali.

Za svoje novo domovanje si je izbral vas Hovboše v prelepi Poljanski dolini. Želimo mu veliko sreče in zadovoljstva. Da bi kot upokojenec na večer svojega življenja v sreči preživel še mnogo let! Mi bomo ohranili nanj in na njegovo delo med nami lep spomin!

Franc Burnik,
predsednik Jugoslovanske sind.
sekcije Marais de Sallaumines

P O D O M A Č I

— V Adlešičih se pripravljajo, da bodo 26. junija posebno slovesno praznovali stoletnico domače šole. Na spominski proslavi se bodo zbrali od blizu in daleč nekdanji učenci in učitelji in bo to gotovo prav pristrčno srečanje.

— V Metliki v Beli krajini je bilo pred vojno poklicno zaposlenih le 82 prebivalcev, zdaj pa jih je že 900, med njimi je precej žensk.

— V trebanjski občini so v letošnjem družbenem načrtu določili 20 milijonov za razvoj obrti.

— V Kranju je aprila začel poskusno obratovati nov obrat tovarne gumijevih izdelkov »Sava«, kjer bodo gume izdelovali po novem modernejšem postopku.

— Na Možaklji, v Crikvenici in Opatiji bodo letos zelo poceni letovali jeseniški železarji, njihove družine in upokojenici. Jeseniška železarna je za letovanje svojih delavcev in uslužbencev letos določila nad deset milijonov dinarjev.

— Pismo iz Amerike je zelo razveselilo malega Ivančka Mohorja, učenca 2. razreda iz Kočevja. Pisal mu je rojak Jože Okoren iz Clevelanda, ki mu je bil všeč Ivančkov dopis v kočevskih Novicah.

— 500 ton cementa kot darilo jugoslovanskim izseljencem je nedavno odpeljala ladja iz splitskega pristanišča. Cement je namenjen za dograditev športnega igrišča, ki ga gradijo naši rojaki v Antofagasti v Čilu.

— Pri Brezjah na Gorenjskem bodo začeli graditi turistično središče, ki so mu dali ime »Miniaturna Slovenija«, to pa zato, ker bo zajel vse značilnosti različnih slovenskih pokrajin. Na 14.000 ha bodo drugega za drugim zgradili različne turistične objekte, ki bodo na zunaj in znotraj prikazovali posamezne predele Slovenije. Najprej pride na vrsto Gorenjska.

— Šestkrat več jekla kakor pred vojno bodo letos poslale na trg jugoslovanske jeklarne.

— V Piranu bo letošnja jesen odprta nova višja pomorska šola, ki bo usposabljala naše ljudi za kapitane in strojnike dolge plovbe.

— Sto delavk bo že letos ob koncu leta dobilo zaposlitev v Kobaridu, kjer bodo v prostorih bivše vojašnice uredili tovarno pletenin ljubljanskega podjetja Angora. Ureditev prostorov in nabava strojev bo veljala 40 milijonov dinarjev, ki so že zagotovljeni.

— Tudi Dolenjske Toplice bodo dobile novo osemletno šolo, ker je sedanja šola premajhna. Poleg bodo zgradili dvostanovanjsko hišo za učitelje.

— V novi koprski luki je lani pristalo 71 ladij velike obalne in dolge plovbe. Od tega je bilo 29 jugoslovanskih, 14 japonskih, 7 nemških, 6 etiopskih, 5 italijanskih, 4 izraelske, 2 holandski ter po 1 grška, turška in severno-ameriška ladja.

Pomlad pod Golico

Čezsoča s Kaninom

Motiv iz Trente

Letos pridelujemo visokorodno pšenico že na 18.000 ha. Na sliki: kako so ji marca dognojevali z dušikom v Rakičanu v Prekmurju

D E Ž E L I

— V Ivančni gorici izdelujejo načrte za gradnjo zdravstvenega doma in stanovanjskega bloka, ki bo imel v pritličju trgovske lokale. Takoj ko bodo načrti gotovi, bodo začeli z gradnjo.

— Trboveljsko cementarno preurejajo. Ko bodo dela gotova, bo tovarna povečala proizvodnjo portland cementa od sedanjih 172 tisoč ton najprej na 300 tisoč ton, nato pa na 500 tisoč ton letno.

— V Lesičnem, občina Šmarje pri Jelšah, bodo zgradili novo šolo s štirimi oddelki, v kateri bo pouk v dveh izmenah, kar bo zadoščalo za potrebe tega kraja.

— Izdelali so načrte za 100 km dolg prekop, ki bo med Ormožem in Zagrebom povezal Dravo in Savo. Prekop bi omogočil rečni prevoz raznovrstnega blaga do Zagreba, kjer bi bilo veliko novo пристanišče.

— Nov hotel so začeli graditi v Celju. Imel bo 80 postelj, restavracijo in bife.

— V Šentjanžu na Dolenjskem so konec januarja odprli novo šolo.

— Na Krasu bodo spet nove možnosti za zaslužek. V Komnu nameravajo ustanoviti podjetje za izdelavo ženske in otroške konfekcije. Na Gorjanskem bodo izdelovali tehnične igrače skupaj s podjetjem »Mehanotehnika« iz Izole. Obrtna zbornica v Gorici ima pa v načrtu novo podjetje za izdelavo ženskih letnih torbic, klobukov in druge galanterije, kar bodo lahko ženske doma izdelovale.

Ob moderni industrijski rudarski šoli v Zagorju je zrasel tudi nebotičnik, v katerem je internat za gojence te šole

Pogled na Šoštanj

Izsuševanje Mirenske doline lepo napreduje. Na sliki: regulacija Mirne v Bistri pri Mokronogu

To je zadnji stavek življenjepisa, ki ga je napisala žuljeva roka matere, tista roka, ki je štirim otrokom ljubeče rezala kruh ter nato otrla veliko bridkih solza ob smrti vsakega teh štirih otrok — roka, ki je letos spomladi, ko se je v vipavskih gorica začelo prebujati novo življenje, za vedno omahnila. V vipavski bolnišnici je umrla Škapinova mama, mati štirih padlih partizanov, hrabra žena, ki je najtežje ni strlo, niti malo omajalo v njeni veliki veri v lepše dni.

Prič sva se srečali takoj po osvoboditvi na drugem kongresu Antifašistične fronte žena v Ljubljani. Zvedele smo, da je v partizanih izgubila moža in vse štiri otroke ter bila tudi sama partizanka. Na njenih prsih se je svetila častna kolajna, na tistih prsih, ki so nekoč dojile malo Danico, leto pozneje Mihelco, čez dve leti Jožka in po dveh letih spet Francka, najmlajšega.

Kmalu potem sem jo obiskala pri sorodnikih v Zgornji Šiški v Ljubljani. Pravkar se je vrnila iz Beograda, kjer se je udeležila kongresa Antifašistične fronte žena Jugoslavije in je bila še vsa pod silnim vtisom tega, kar je tam doživela.

Težko sem jo iztrgala iz teh misli. Spomnila sem jo preteklosti, trpljenja, težkih borb za svobodo, za katero je izkorpavela vsa njena družina. Za trenutek je postala otožna, a le za trenutek, nato pa se je mirno, ponosno nasmehnila, kakor takrat, ko so ji pripeli na prsi zlato priznanje njeni požrtvovalnosti. Preprosto je rekla:

»Ko sem bila majhna, so nas starši učili ljubiti domovino in tako sem tudi sama učila in ozgajala svoje otroke.«

Doma je bila z Velikega polja pri Vipavi. Tam se je omožila z Jožetom Škapinom, tam so se pozneje rodili vsi štirje njeni otroci. Tam so se srečali s partizani in partizani postali tudi sami. Saj so že tako dolgo zavedne primorske družine hrepenele po svobodi.

Odkar so šli Škapinovi otroci k partizanom, sta se morala oče in mati neprestano skrivati pred fašisti. V bunkerje in kleti so jim dobri ljudje prinašali hrane. Sonca skoraj nista videla. Kljub temu so Škapina po enem mesecu izsledili in ustrelili. Dom je bil izropan. In Škapinka je že naslednji dan odšla k otrokom v partizane.

Lep je bil zanjo ta dan, kljub bridki izgubi moža. Tako veliko družino je našla tam, same vedre, pogumne ljudi, ki so jo sprejeli z veseljem in ljubeznijo. Postala je njihova partizanska mama.

Skrbela je za pošto. Ure daleč je nosila partizanska sporočila in časopise, skozi nešteto nevar-

nosti, pogumna in odločna. Popsod, kamor je prišla, je bila z veseljem sprejeta.

Kmalu se je morala posloviti od svojih otrok, ki so bili dodeljeni v razne brigade. Dolgo ni dobila od njih nobenega sporočila. Pa je to ni dosti vznemirjalo, saj je vedela, kakšne težave so včasih s partizansko pošto. Potem pa je neko jutro prispelo tisto pismo od sosede iz domače vasi: »Najbrž ti tega še ne veš, ker se ti ne upajo povedati. Toda enkrat boš pač morala zvedeti. Bodi močna! Tvoje Danice, Mihelce in Franca ni več. Vsi trije so šli za atom.«

Zvedela je, da je Danica padla v Gradnikovi brigadi, Mihelca-Drina, ki je bila pozneje imenovana za narodnega heroja, v Vojkovi brigadi, Franc pa je brez sledu izginil nekje na Hrvaškem.

Le še Jožko ji je ostal. Dodelili so ga k njej v Istro. Tako je želela, da bi vsaj on dočakal svobodo. Bil je mlad, drzen fant. Komaj osemnajst let je imel. In tista pomlad je bila tako čudovita, v bunkerju pa je bilo mrzlo...

»Samo malo, malo bom pogledal na sonce,« je rekel materi. Šel je in ni se več vrnil. Nemci so ga izsledili in streljali za njim. Ko je spoznal, da jim ne bo mogel uteči, je izpustil nanje rafal in se potem sam ustrelil. Tako je osamela kot ubogo drevo, ki mu je hud vihar oklestil vse veje, veje, ki so bile tako lepo zelene in življenja polne...

Toda premagala je vse, za kolikšno ceno, je vedela le ona sama. Popsod, kjer so potrebovali tolažbe in pomoči, je bila zraven. Tudi takrat maja 1944 v nesrečni istrski vasi Grabrovici, ki so jo Nemci prejšnji dan do tal požgali in pred očmi mater metali otroke žive v ogenj. Kako je tolažila, bodrila obupane matere v najtežji uri. Iz nje je izžarevala čudovita moč, ki je vsem dajala poguma in tolažbe.

V svobodi je doživela rast in prerojenje domovine in spoznala, da žrtve, čeprav še tako velike, niso bile zastoj. Takrat je zapisala s krepko roko zadnji stavek pod zapis svojega življenja: »Tisočkrat srečni, ki smo dočakali svobodo!«

Zdaj je umrla in tiho odšla. Njena življenjska pot, čeprav veliko prezgodaj, je dopolnjena in zaključena. Doživela je vse: najbridkejše in tudi najlepše.

Ko je v klubu »Svobode« v Postojni ležala na mrtvaškem odru, so se prišli od nje posloviti njeni številni prijatelji, nekdanji partizani in aktivisti. Prišla je tudi mladina in prinesla cvetja ter jo v velikem številu spremila na zadnji poti — naš poveljni rod, ki raste in zori v lepše dni, v katere je vedno tako trdno in neomajno verjela — Ivanka Škapinova.

Ina Stokan

Finžgarjeva Izbrana dela. Mohorjeva družba v Celju bo v sedmih knjigah izdala Izbrana dela najstarejšega živečega slovenskega pisatelja Franca S. Finžgarja z njegovim življenjepisom. Uredil in zbral jih bo France Koblar, ki bo dodal tudi pripombe in pojasnila o nastanku posameznih del. Prva knjiga Finžgarjevih Izbranih del je že izšla.

Dva nova romana iz življenja naših izseljencev. Anton Ingolič je v zadnjem času vsekakor najbolj plodovit slovenski pisatelj. Njegovi najnovejši deli sta dva romana iz življenja naših izseljencev. Prvega pod naslovom »Črni labirinti« je nedavno izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani. Spretno napisani roman opisuje tragično zgodbo slovenskega rudarja v Franciji. Pobudo zanjo je avtor povzel po resničnem dogodku, seveda pa je zgodbo po svoje prikrojil in obdelal. »Nebo nad domačijo« je drugo letošnje Ingoličevo delo iz življenja naših izseljencev, ki bo letos izšlo v zbirki mariborske knjižne založbe »Nova obzorja«. Roman »Nebo nad domačijo« je zajet iz življenja naših povratnikov, dočim je prvi njegov roman o naših izseljencih »Kje ste Lamutovi?«, ki je izšel pred dvema letoma, obravnaval življenje naših evropskih izseljencev.

Lepo priznanje jugoslovanskim znamkam. Med 288 najlepšimi znamkami na svetu, ki jih je v originalnih barvah objavila znana ameriška revija »Life«, je tudi dvajset jugoslovanskih znamk. V komentarju je zelo pohvaljena kvaliteta in lepota naših znamk.

Cankarjeva založba je izdala nov roman Mire Miheličeve »Hiša večera«. Roman se dogaja v meščanskih krogih predvojne Ljubljane. Poleg številnih novel in prevodov je ta pisateljica doslej napisala 4 romane in 4 odrska dela (3 drame in 1 komedijo).

Ob desetletnici smrti pisatelja Prežihovega Voranca je mariborska založba »Nova obzorja« podelila književne nagrade. Prejel jo je pisatelj Anton Ingolič za zbirko novel, ki je lani izšla pod naslovom »Vidim te, Veronika«, in Dane Debič za roman »Stekleni metulji«.

Zlati, srebrni in bronasti zmaj bodo letošnje nove nagrade Ljubljanskega festivala. Dobile jih bodo najboljše plesne skupine na letošnji Reviji jugoslovanskega baleta, ki bo v Ljubljani od 30. junija do 15. julija. Nastopile bodo baletne skupine beograjske, zagrebške, skopske, sarajevske in ljubljanske Opere.

Ob 60-letnici slovenskega narodopisca prof. Jožeta Karlovška je priredil Etnografski muzej v Ljubljani zanimivo razstavo njegovih del, iz katerih diha naša staro ljudsko izročilo in pestra slovenska ornamentika. Profesor Karlovšek, ki je doma iz Šmarjete na Dolenjskem, je napisal tudi že več tehtnih narodopisnih

razprav. Že v zgodnjih letih se je posvetil proučevanju ljudske umetnosti.

Potujoče knjižnice. Ker v raznih manjših podeželskih krajih nimajo stalnih knjižnic, ponekod, kjer pa imajo tako knjižnico, pa nimajo sredstev za redno nabavo novih knjig, daje Svet Svobod in prosvetnih društev za okraj Ljubljana že več let znatna denarna sredstva za nabavo potujočih knjižnic v kovčkih. Te urejajo ob sodelovanju Delavske knjižnice v Ljubljani in jih razpošiljajo v kraje, kjer jih naroče. V sezoni 1958/59 je bilo v prometu 12 potujočih knjižnic s 1400 knjigami in v tej sezoni so izposodile 400 vpisanim bralcem 2837 knjig. Najboljše uspehe so te knjižnice dosegle v Bevkah, kjer je bilo izposojenih od 150 knjig, kolikor jih je povprečno v enem kovčku, v tem času 535 knjig; v Rovi 447 knjig in v Skaručni 290 knjig. V letošnji sezoni pa je v prometu sedemnajst takih potujočih knjižnic.

Jože Karlovšek: *Kurent in hudoba*

*Pripni mi nagelj, rožmarin,
objemi me, dekle,
objemi me, poljubi me,
prej ko se cvet ospe.*

*Pomlad je tu in prvi maj
pomladno razigran
ko trop jelenov zlatorogih
zablislil je čez plan.*

*Na polja pojdiva, dekle,
tam pesem mi zapoj
za nove dni, za novo rast,
za najino pomlad.*

*O, mine cvet in mine sad,
starost prinese čas,
ki neopazno nama brisal
bo žuljev sled z dlani.*

*Povej, mar pojdeva takrat
na griček za vasjo,
od koder polja posejana
se vidijo lepo?*

*Roko ti dal bom krog vratu,
zamislil se v ta dan,
in tiho tiho voščil ti
še enkrat prvi maj...*

Klubi so nova oblika udejstvovanja v naših prosvetnih društvih. Prvi taki klubi so bili ustanovljeni v lamskem letu in še nimajo dovolj izkušenj, kako organizirati kulturnoprosvetno udejstvovanje v njih. Zaradi tega je komisija za organizacijo klubskega udejstvovanja pri Svetu Svobod in prosvetnih društev v Ljubljani pripravila za voditelje klubov, kjer jih že imajo ali pa jih bodo v kratkem odprli, seminar, ki bo trajal 8 nedelj.

Kulturno-zabavna revija Svobod in prosvetnih društev organizira okrajno kulturno-zabavno revijo, ki bo letos v maju v novem domu kulture, ki ga dograjujejo v Zagorju ob Savi. Ta revija ima namen, da pravilno usmeri kulturno-zabavno in družabno življenje v 192 Svobodah in kulturnoprosvetnih društvih, ki so včlanjena v tem Svetu. Temu družabnemu udejstvovanju je treba dati pestrost in privlačnost ter s tem prispevati k

oblikovanju okusa pri delovnih ljudeh. Revija pa naj tudi prikaže, kaj vse še lahko storimo za razvedrilo delovnih ljudi, ko so na letnem oddihu ali na nedeljskem izletu. Obsegala bo prikaz dela pevskih in glasbenih skupin ter solistov, gledaliških skupin, recitatorjev, humoristov, lutkarjev, karikaturistov, baletnih in plesnih skupin, filma in ustreznih zvrsti književnosti.

Prvi slepi Jugoslovan doktor znanosti. To je Zagrebčan Franjo Tončkovič, profesor Zavoda za vzgojo slepih otrok v Zagrebu.

Ena najbolj plodovitih slovenskih založb, ki izda letno okrog 160 knjig, v nakladi nad 800.000 izvodov, poleg mladinskih listov z zelo visokimi nakladami, je založba Mladinska knjiga v Ljubljani, ki letos praznuje 15-letnico svojega obstoja. Ta založba razdeli vsako leto posebne Levstikove nagrade avtorjem najboljših izvornih del in ilustracij, ki jih je

izdala v preteklem letu. Za leto 1959 so bili nagrajeni: znani humorist Frane Milčinski - Ježek, dr. Lavo Čermelj ter akademska slikarja Marij Pregelj in Štefan Planinc.

Premiera nove slovenske ljudske opere je bila nedavno v Domu kulture v Trbovljah. Po zgodovinskih virih je opera, ki ji je dal naslov »Tremerski dukat«, napisal in uglasbil znani slovenski skladatelj in zborovodja Radovan Gobec. Primerna je tudi za amaterske odre.

Obisk uglednega kulturnega delavca. Konec februarja je obiskal Jugoslavijo direktor Edinburškega festivala Lord George Harewood, ki je eden najbolj uglednih predstavnikov sodobnega gledališča v Angliji. V Ljubljani si je med drugim v Operi ogledal Kogojeve »Črne maske«. To opero želi v ljubljanski izvedbi z dirigentom S. Hubadom in režiserjem H. Leskovškom uprizoriti v Angliji.

Naš poverjenik Anton Grčar iz Merlebacha z ženo in hčerko

Zvesti prijatelj našega lista Anton Bučar iz Freyminga z ženo Lizo

Jože Košir iz Gladbecka z ženo

Marko iz Clevelanda, vnuk naše zveste naročnice Mary Kajfež je pravi slovenski fant od fare. Čisto po slovensko ureže polke

Naše Progresivke Anna, Lojzka, Josie, Tončka in Betty lani na trgatvi malin v Grand Havenu

Skupina rojakov iz Belgije: Globevnikova, Anton in Marija Korelec, Mahnič in A. Udovč

Blagajnik slovenskega društva »Edinost« v Holandiji, rojak Franc Karo z ženo v Nieuwenhagenu

Kaj delajo naši na tujem

Iz Francije

ZOPET OB ODPRTEM GROBU

Zapustil nas je član našega društva 68-letni Martin Švajger, doma iz Križ pri Brežicah. Na zadnji poti smo ga spremili z društveno zastavo in pevski zbor »Slavček« mu je zapel žalostinko. V imenu društva se je od pokojnika poslovil tajnik društva Mirko Višnikar, ter položil na grob venec. Kmalu za njim smo se za vedno poslovili od članice Marije Sušnik. Tudi njo smo polnoštevilo spremili na zadnji poti, v imenu društva pa se je od nje lepo poslovil in ji položil na grob venec častni predsednik društva »Slavček« Ilija Kostelac.

Vsi želimo, da bi jima bila lahka tuja zemlja!

*Tajnik društva »Slavček«
Mirko Višnikar*

Iz Belgije

V Mont-sur-Marchienne pri Charleroi smo začetkom letošnjega leta pokopali rudarskega invalida Jožeta Kržišnika, doma iz Dobrave pri Zireh. V Obourgu pri Monsu pa je prezgodnji grob zasul Cirila Gregorčiča, doma iz Bače pri Luciji na Soči, ki se je smrtno ponesrečil pri delu v rudniku.

V Braylez-Biche je praznoval svoj 80-letni rojstni dan naš rojak upokojeni rudar Gregor Novak, kar je vsekakor redek in lep jubilej za rudarja Slovenca v Belgiji. On je doma iz Smarjete pri Rimskih Toplicah, njegova žena, ki ima tudi že sedem križev in štiri leta na plečih, pa iz okolice Maribora. Cestitamo in še na mnoga leta!

August Baričič, La Bouverie

Iz Holandije

PRIPRAVLJAMO SE ZA OBISK V DOMOVINO

Društvo jugoslovanskih izseljencev je imelo 21. febr. letni občni zbor. Izvolili smo spet prejšnji odbor. Razpravljali smo največ o letošnjem obisku domovine, saj vam je že znano, da mislimo tudi letos prirediti skupen izlet v domovino. Poleg tega pa smo namenjeni organizirati nekajdnevni obisk Nemčije, v čemer se bomo podrobneje še dogovorili. Letošnji izseljenski koledar je zelo obširen in zanimiv z lepimi slikami in novicami iz domovine, ki smo jih mi izseljenci zelo veselili, ker nas seznanjajo z dogodki doma. Že vsi se veselimo letošnjega snidenja z domovino.

V dveh mesecih smo pokopali pri nas štiri rojake v tujo zemljo Prvi nas je letos za vedno zapustil Matija Raus, doma s Primorske. Podlegel je rudarski boleznii silikozi, star komaj nekaj nad 50 let. Kmalu mu je sledil rojak Miha Smole, ki je živel v Hoensbroecku. Dalje je umrla rojakinja Lindičeva, doma iz Mokronoga, ki je bila tu zelo znana, saj je nudila marsikateremu našemu rojaku hrano in stanovanje. Bolehala je več let in zapustila moža in dva sinova. Zelo nas je pretresla tudi žalostna vest, da je umrla nam vsem dobro znana rojakinja Marija Robek, roj. Kozole z Malega kamna pri Senovem. Bila je dolgoletna članica pevskega društva »Zvon« v Herlerheide in smo jo imeli vsi radi in jo cenili zaradi njene ljubeznivosti in zavednosti — bila je vseskozi res prava Slovenka.

Naj bo vsem lahka tuja zemlja!

*F. Anderluh, predsednik
društva jugosl. izseljencev —
Chevremont, Hol.*

Iz ZDA

RAZVOJ SNPJ V LETU 1959

Sredi februarja je bila polletna seja glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote v Chicagu. Iz poročil je videti, da je SNPJ konec leta 1959 v oddelku odraslih 46.769 in v mladinskem oddelku 21.140 članov, skupno torej v obeh oddelkih 67.909 članov, medtem ko jih je imela na začetku leta še 69.650. V zadnjem polletju 1959 je umrlo 371 članov, v vsem lanskem letu pa 760 članov. Premoženje SNPJ je znašalo konec leta 1959 skupno 21.394.000 dolarjev ali za 777.000 dolarjev več kakor v začetku leta. To enoletno povečanje je največje v vsej zgodovini SNPJ. Na tej svoji seji je sprejel glavni odbor SNPJ tudi načrt za podeljevanje štipendij članom, ki študirajo. Štipendije bi pričeli podeljevati s šolskim letom 1960/61. Dne 1. aprila bo razpisana tudi nova kampanja za pridobivanje naročnikov za Prosveto.

KNJIŽNA AKCIJA PROGRESIVNIH SLOVENK

Organizacija Progresivnih Slovenk Amerike in Clevelanda je pošljala 10 let številnim učnim zavodom in gospodarskim ustanovam v Sloveniji tehnične in gospodarsko znanstvene revije ter obzornike. Teh bi sicer v knjižnicah Slovenije ne bilo, ker ni bilo dovolj deviz na razpolago za plačevanje naročnine. Zdaj pa so

bile te ustanove od PS obveščene, da bodo PS prenehale s plačevanjem tega tiska. Fakulteta za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Ljubljani in Inštitut za sadjarstvo v Mariboru sta že poslala posebni zahvali organizaciji PS za revije, ki so jih tako dolgo dobivali po zaslugi PS.

KAR DESET ZLATIH POROK

Veliko število zlatih porok med našimi ameriškimi rojaki kaže, kako žilavi so in kako odporno prenašajo vse tegobe razmeroma težkega življenja v moderni industrijski državi. Tako sta praznovala 10. januarja Frank in Mary Lautar iz Moundsvilla, W. Va. Frank je doma iz Poljanske doline. — 16. januarja sta proslavljala Frank Cuden in njegova žena iz Waukegana, Ill. — 17. januarja sta imela zlato poroko Frank in Mary Kompare iz Omahe, Nebr. Frank je doma iz Metlike, Mary pa iz Črnomlja. — 18. januarja je bilo slavje pri Joeju in Louisi Zidanich. Joe je iz Brežic, Louise pa iz Sevnice. — 30. januarja sta doživela 50-letnico poroke Anton in Antonija Progar iz Strabana, Pa. — 31. januarja sta imela zlato poroko Martin Župec in njegova žena, ki živi v North Chicagu, Ill. Martin je doma z Iga pri Ljubljani, žena pa iz Blatne Brezovice, nedaleč tam. — Istega dne sta slavila tudi John in Ivana Langerholc iz Johnstowna, Pa. John se je pred leti zelo udeleževal v delavskih vrstah. — V januarju je bila zlata poroka tudi pri Johnu Zupančiču iz Denvera, Colo. — 6. februarja pa je bila proslava 50-letnice skupnega življenja pri Franku Prevec iz Girarda, O. Frank je doma iz vasi Ob potoku pri Vrhniku, žena Marjeta roj. Križaj pa je doma v vasi Čevca pri Dol. Logatcu. — Vsem naše čestitke in še mnogo zdravja in let!

TUDI AKCIJA ZA SLOVENSKO ZAVETIŠČE V CLEVELANDU NAPREDUJE

Odbor za zgraditev Slovenskega zavetišča za ostarele v Clevelandu, ki je bil postavljen 20. julija 1957, je zdaj za korak bliže uresničitvi zamisli clevelandskih rojakov. V bližini naselbine Collinwood na 18621 Neff Rd. v Clevelandu je odbor kupil posestvo, ki bo primerno za preureditev v dom za ostarele. Zemljišča je 3 akre in na njem bodo lahko zidali eno ali več poslopij za ta dom. Cena je bila 29.000 dolarjev in plačali so jo dne 15. februarja 1960. Seveda bo imel odbor še precej stroškov za preureditev dosedanjih zgradb in njihovo prenovev v namene zavetišča.

VELIK USPEH »ZARJINE« OPERETE

Dne 17. januarja je priredil v veliki dvorani Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave pevski zbor »Zarja« komično spevoigro v dveh dejanjih »Jaz bi te že rada imela«, ki jo je uglasbil Janko Gregorc. Režirala sta Sophie Elersich in Andy Turkman, glasbeno pa je prireditelj vodil prof. J. V. Krabec. Glavni ženski vlogi sta imeli Josephine Turkman in Jennie Fatur, glavne moške vloge pa Frank Kobal, brata Elersich in drugi. Petje je na klavirju spremljal Edwin Polšak. Predstave se je udeležilo več kakor 700 ljudi.

SSBPD V JOHNSTOWNU, PA.

Slovensko samostojno bolniško podporno društvo v Johnstownu, Pa. je imelo konec 1959. leta 149 članov in članice. V 43 letih poslovanja je društvo izplačalo svojim članom 53.698,50 dol. za smrtnino, bolniške podpore in za podpore ob operacijah. Premoženje društva je znašalo konec leta 1959 skupno 28.954 dol. Predsednik društva je John Langerholc, podpredsednik Louis Vautar, tajnik pa Frank Zupan.

ROJAK 15 UR ZASUT

Joseph L. Mišmaš (Mishmash) je bil eden od žrtev rudniške nesreče v rudniku »Pioneer« v Elyju, Minn., kjer se je vsula plast zemlje in zaprla izhod iz rovov. Po velikih naporih je reševalcem uspelo, da so se po 15 urah prebili do ponesrečenca in ga rešili.

OBLETNICE DRUŠTEV

Dne 23. januarja so imeli na proslavi 50-letnice društva št. 218 »Columbine« SNPJ v Denveru, Colo. tudi kulturni spored, ki so ga izvajali člani mladinskega oddelka, mlajši od 14 let. — 19. marca je proslavljalo društvo sv. Jožefa št. 53 Ameriške bratske zveze v Little Fallsu, N. J. — V juniju bo imelo 50-letnico društvo št. 99 Ameriške bratske zveze »Sv. Frančišek« v Monn Runu, Pa. — 4. julija pa bo 50 let od ustanovitve društva št. 158 SNPJ v Strabanu, Pa. Društvo se je prej imenovalo »Postojnska jama«, zdaj pa ima ime »Pioneers«. Od 15 ustanovnih članov jih živi še pet.

LEP NAPREDEK CHICAŠKE SLOVENSKE HRANILNICE STERLING

Slovenska hranilnica Sterling Savings and Loan Association (prej Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo) je imela v začetku februarja ob veliki udeležbi članstva

svojo letno sejo. V lanskem letu je hranilnica zelo napredovala. Pred nakupom novega posloppja je imela 14 milijonov dolarjev premoženja, konec leta 1959 pa ga je bilo že 17 milijonov. Vsi člani direktorija (upravnega odbora), ki so vsi tudi člani SNPJ, so bili spet izvoljeni za leto dni. Tajnik hranilnice je že 25 let dolgoletni član glavnega odbora SNPJ Donald Lotrich.

Iz Argentine

PLODNO DELO »ZARJE« V PRETEKLEM LETU

Društvo »Zarja« se je lani res izkazalo na raznih področjih društvenega delovanja. Kar nas pa še najbolj veseli, je to, da se je zlasti mladina odlično postavila. Vse njene prireditve so bile na lepi umetniški stopnji, kakor tudi druge prireditve »Zarje«.

Na III. festivalu 20. junija v počastitev argentinskega praznika Dneva zastave je mladina prvič nastopila z lepo uspelo enodejanko. Tudi druge točke so bile skrbno pripravljene in odlično izvedene. Tako nastop moškega zbora pod vodstvom Cirila Krena, deklamacije Milene Hlača in Magde Sosičeve, plesni nastop Sonje Birsar in argentinske folklorne skupine. Zlasti je bil toplo sprejet nastop vokalnega kvarteta »Kren«, ki ga sestavljajo sami Argentinci in je odlično zapel v slovenščini tri pesmi (Pogled v nedolžno oko, Zdravico in Planinsko) ter je moral na zahtevo navdušenih poslušalcev dodati še eno slovensko pesem.

Tudi IV. festival, prirejen 20. avgusta, je odlično uspel. Mladina se je spet izkazala z novo igro. Mnogo navdušenja je požel mali Dušan Guštin z deklamacijo S. Gregorčičeve »Veseli pastir«, plesni par Sonja Birsar in Toledano sta vžgala s slovensko polko. Topel aplavz, ki je prihajal vsem iz srca, je spremljal tudi vse ostale točke pestrega programa: lepe narodne pesmi, ki jih je zapel moški zbor, pevске in glasbene točke Sonje Gorkičeve in Marte Štrukljeve, ki sta prinesli pozdrave iz Mar del Plate, Angela Hrovatina in Dore Navello ter pianista Antona Solerja. Prav lepo je uspel tudi izlet »Zarje« v Recreo »Europa« v Tigre. Razpoloženje je bilo odlično, kljub temu, da je vreme nagajalo. Mladinska igralska družina se je lani ob koncu leta še enkrat izkazala: 11. in 12. decembra, ko je priredila štiridejanko »Con los ojos ilemos de amor«. Igra je nudila lep umetniški užitek in dokazala, da se naši mladi igralci pod spretnim vodstvom mladega režiserja Juana Carlosa Del Rio razvijajo v prave umetnike.

Iz Chileja

PESNIK JUGOSLOVANSKEGA RODU IZDAL ZBIRKO PESMI

V Santiagu, republika Chile, je lani v založbi Editorial Universitario izšla zbirka pesmi mladega Borisa Tocigle-Ssege, ki jo je kritika zelo lepo sprejela. Mladi pesnik je po očetu Dalmatince. Njegov oče se je priselil s Hvara. Ceprav je Boris še mlad, ima za seboj že mnogo pestrih doživljajev. V San Vincentu je najprej dovršil industrijsko šolo, pozneje pa je študiral na Columbia univerzi v New Yorku angleščino in umetnostno zgodovino. Silna želja po doživetjih ga je vlekla v svet. Obiskal je Španijo, Italijo, Jugoslavijo, kjer se je zlasti delj časa zadržal v Splitu in na Hvaru pri svoji babici, Preko Švice, Francije in Anglije je nato odpotoval v Ameriko, od tam pa v Venezuelo. S primitivnim čolnom se je podal po reki Amazonki na 600 kilometrov dolgo pot skozi pragozdove. V džungli se je srečal s filmsko ekipo Walta Disneya, ki je snemala prizore za njegov novi film »Amazonas«. S to skupino je ostal štiri mesece in marsikaj razburljivo doživel, nato pa se je po divji reki Solimoes preko Perua vrnil v Chile.

Mladi pesnik jugoslovanskega rodu je pred svojo sedanjo pesniško zbirko že izdal eno knjigo. Zdaj pa pripravlja že tretjo, za katero so mu dala pobudo njegova doživetja na potovanju po Ameriki.

Iz Urugvaja

PLODNO DELOVANJE JUGOSLOVANSKEGA DRUŠTVA »BRATSTVO«

Jugoslovansko združenje »Bratstvo« v Montevideu je imelo v nedeljo 24. aprila svoj redni letni zbor na katerem so izvolili nov odbor. Po občnem zboru so si udeleženci ogledali nov jugoslovanski film. Podrobneje o delovanju tega društva, ki si je za letos pripravilo zelo obširen program kulturno prosvetnega dela, bomo poročali v prihodnji številki. Za danes naj omenimo le, da so v okviru tega društva in s sodelovanjem rusko-ukrajinskega društva »Maksim Gorki« 20. aprila priredili nov baletni tečaj za otroke in mladino, kakršne so prirejali že prejšnja leta. Dne 30. aprila pa se je s čajanko slovesno začel jezikovni tečaj srbohrvatskega jezika, ki ga je za člane (odrasle in mladino) pripravilo združenje »Bratstvo«. Zelo delaven je tudi tamburaški zbor društva pod vodstvom Kazimira Makaroviča.

Rojaki nam pišejo

SREČANJE S SLOVENSKIM
NOVINARJEM

Vancouver, Canada

Tu nas je obiskal slovenski novinar (urednik Radio televizije Ljubljana, op. ur.) Milenko Šober, ki z jugoslovansko ladjo »Rog« potuje okrog sveta. Prav prijetno smo se razgovarjali o naši rojstni domovini in pri tem me je tudi spomnil, da bi kaj napisala za »Rodno grudo«. Res dolgo je že, odkar smo šli po svetu. To je bilo l. 1912 in bo kmalu minilo pol stoletja od takrat. Mnogo bridkih ur je vmes, veliko trpljenja in težkega garanja. Ponosni smo na današnjo Jugoslavijo, ki tako hitro napreduje. Naši rojaki, ki so pred desetletji morali na tuje, prihajajo danes v domovino na obisk in so srečni, da se jim je izpolnila ta velika želja. Oh, ko bi bila tudi jaz med temi srečnimi! Pa ne morem,

ker sem potrebna tukaj svoji družini in tudi leta me že kar teže. Moj mož in sin sta bolj rahlega zdravja in me tembolj potrebuje. Ostali trije pa so poročeni in imajo že svoje družine. Morda ste radovedni, kako je tu v naši Britanski Kolumbiji? Tako pač, da smo se udomačili. Podnebje je odlično. V pristanišču pristajajo velike ladje, ki prihajajo iz Afrike, Azije, Rusije, Francije, Anglije, Italije in drugod. Kraji so še bolj hriboviti kakor pri nas doma. Imamo lepa jezera in temne gozdove, tovarne in rudnike. Lepo je, a rojstna domovina vseeno ni. V juliju obiše stari kraj moj brat Ivan Grdina s svojo ženo. V mislih ju bomo spremljali in težko čakali, da se vrneta in nam prinese ta novic in pozdravov iz domačih krajev.

Pozdravljam vse Jugoslovane in Vam čestitam k lepemu napredku. Živel pošten delavci, ki ste se tako odločno borili za pravice in si jih priborili. Čast in slava borcem padlim za svobodo domovine! Vaša zvesta stara izseljenca in naročnika

Ančka in Janez Žitko
z družino

RAD ČITAM SLOVENSKO
PISANJE

Essen, Nemčija

V kratkem pošljem naročnino za Vaše publikacije in prosim, da mi jih ne nehate pošiljati, čeravno sem malo zakasnil s plačilom. Zelo rad čitam slovensko pisanje, ker ne bi hotel pozabiti materinega jezika. Pošiljam lepe, iskrene pozdrave v drago domovino!

Anton Klopchitz

»PO LOJTRCI GOR,
PO LOJTRCI DOL...«

Cleveland, Ohio, ZDA

»Rodno grudo« vsi radi beremo, ker je nadose zanimiva in prioblačna zaradi lepih slik. Tudi letošnji Slovenski izseljenski koledar je zelo lep. Vse nas tako živo spominja na dragi rodni kraj. Letos ga bo spef obiskalo lepo število Sloven-

cev iz Amerike. Nama za enkrat žal še ni mogoče, ker moj soprog še dela. Neštokrat pa misliva na leto 1954, ko sva bila tam, med svojimi dragimi in med Vami. Iz potovanja po Sloveniji pa nam je ostala v vselem spominu tista domača pesmica »Po lojtrci gor, po lojtrci dol«, in pa dobra domača kapljica.

Alice Mirtich

ZE PETDESET LET SEM V TEJ
DEZELI

Springfield, Ill. ZDA

Pošiljam Vam štiri dolarje za naročnino »Rodne grude«, ki jo zelo rad berem. Že čez petdeset let sem v tej deželi, pa me še vedno zanima, kako je v rojstni domovini. V Vaši reviji sem videl sliko nove ceste, ki pelje čez trojanski hrib. Ko sem bil mlad, sem večkrat prehodil staro trojansko cesto in tudi Črni graben, kot so ga imenovali Francozi, ko so na svojih tamkajšnjih pohodih bili večkrat tepeni. To je lepo opisal Josip Jurčič. Iskren pozdrav Vam osem

Joseph Oca

MNOGO USPEHA VAM IN
VSEJ JUGOSLAVIJI

Cleveland, Ohio, ZDA

Oprostite, da sem pozen z naročnino, ki jo danes pošiljam. Veste, naročeni smo na kopico časopisov, dnevnikov in revij ter imam toliko za čitati, da mi oči že vsega ne prenesejo. Posebno rada čitava s soprogo drago »Rodno grudo«, ki nam pove veliko zanimivega iz življenja Slovencev doma in na tujem. Doma ste še posebno pridni in zato srčno želiva mnogo uspehov Vam in vsej Jugoslaviji.

Frances in Louis Stavanja

Z OBCUDOVANJEM GLEDAM
ZGRADBE, KI SO ZRASLE
PO OSVOBODITVI

Antwerpen, Belgija

Iskrena hvala za Vaš koledar, ki sem ga bila zelo vesela. Do zdaj še nisem poznala te lepe, zanimive knjige, polne bogatih slik

iz naših dragih krajev. Z občudovanjem gledam nove, moderne zgradbe, ki so zrastle po osvoboditvi v raznih krajih. Vseh z možem, ko prideva na obisk, itak ne utegnava obiskati in ogledati, zato sem zadovoljna, da se jih lahko nagledam v Vašem koledarju in Vaši priljubljeni reviji »Rodni grudi«... Predosem pa je koristno, da lahko čitam slovensko čtivo, kajti po 36 letih odsotnosti iz domovine se lahko kaj pozabi. Mislim pa, da pri meni do tega ne bo nikdar prišlo, saj z velikim zanimanjem prebiram Vaš tisk. Iskreno želim, da bi prišel v roke vsem slovenskim rojakom širom sveta. Včasih se namreč zgodi, da srečaš v tujini Slovence, katerega otroci že ne znajo več materinega jezika. Ker tukaj nimamo slovenskih šol, bi to nalogo morali prevzeti starši. Mnogo Vas pozdravlja

Cirila Lams-Meozelj

OSEMNAJST
NOVIH NAROČNIKOV

Merlebach, Mosele, Francija

V prilogi Vam pošiljam spisek starih naročnikov in pa naslove novih osemnajstih naročnikov ter prosim, da jim takoj pošljete doseđanje letošnje številke. Zdaj je pri našem slovenskem društvu »Slavček« v Merlebachu skupaj petdeset naročnikov »Rodne grude«. Obenem naročam že zdaj trideset izvodov Slovenskega izseljenskega koledarja za leto 1961. Sprejmite tople pozdrave vsi na matici, še posebej pa lepo pozdravimo vse naročnike »Rodne grude« po vsem širnem svetu. Rojaki iz Merlebacha — Freminga v Franciji.

Poverjenik Anton Skruba

»RODNA GRUDA« JE EDINI
LIST, KI PRIDE IZ DOMOVINE

Lübbecke, Westfalija

Po banki Vam pošiljam dvajset nemških mark za naročnino »Rodne grude«. Obenem Vam sporočam, da »Rodno grudo« zelo redno prejemam in da je to edini list, ki pride iz domovine in mi v slovenščini prinaša novice iz rodne zemlje in iz življenja Slovencev po vsem svetu.

Drago Novak

Naš zvesti naročnik Anton Tauffer in njegova soproga iz Stolberga v Nemčiji. Rojak Tauffer je že dve leti na bolniški postelji. Iskreno mu želimo zdravja ter mu pošiljamo mnogo toplih pozdravov iz domovine

Veselo svidenje z očetom po dolgih letih v družini rojaka Skorjanca v Niederserf, Trier

VAS TISK JE ZA NAS
V TUJINI VELIKA TOLAZBA
Mouzon, Ardenes, Francija

Zelo me je skrbelo, da bo-
ste prenehali pošiljati »Rod-
no grudo«, ker nisem takoj
mogla nakazati nadaljnje
naročnine. Tega res ne smete
narediti, kajti za nas v tu-
jini je Vaš tisk edina to-
lažba. Komaj čakamo, da
je mesec naokrog in da spet
prejmemo novo številko Va-
še priljubljene revije. Lepe
pozdrave!

Helena Jeras

UPAVA, DA SE 1962. LETA
VIDIMO!

Berwyn, Ill., ZDA

Pošiljava Vam naročnino
za »Rodno grudo« in Vam
sporočava, da sva z njo zelo
zadovoljna. Tako človek
vsaj kaj sliši še o drugih
krajih Slovenije. Moja žena
je doma iz Krške vasi, jaz
pa iz Čateža ob Savi. Leta
1962 misliva priti na obisk
in takrat bova za gotovo
obiskala tudi Vas.

Frank Potokar s soprogo

BARVNA SLIKA V VAŠEM
KOLEDARJU JE KAKOR ŽIVA
Bietigheim, Württemberg, Nemčija

Slovenski izseljenski kole-
dar mi je letos še posebno
ošeč. Ves nadušen sem bil
nad barvno fotografijo, ki

prikazuje sušenje sena. Ta-
ko živa in resnična je, da
sem na prvi pogled mislil,
da sta na sliki ob kozolcu
moji dve sestri in oče. Tudi
druge slike so prav lepe in
nam prikazujejo mnogo no-
vega, kar pred nekaj leti še
niste imeli. Res veliko ste
zgradili v tem času in lahko
ste ponosni!

Julij Zupan

SPET MI POSLJITE
»RODNO GRUDO«

Fort Smith, Arkansas, ZDA

Obveščam Vas, da sem po
dolgem potovanju srečno
prispel na svoj stari dom.
Kako dolgo bom tukaj, ne
vem, to je vse odvisno od
zdravja. A prosim Vas, da
mi spet začnete pošiljati
»Rodno grudo«, ker jo po-
grešam.

Mike Pike

VESELO PRESENEČEN JE

Hamilton-Newcastle, Avstralija

Pred nekaj dnevi me je
zelo presenetil neki znanec,
ki mi je prinesel nekaj iz-
vodov »Rodne grude«. Ž ve-
likim veseljem sem jo pre-
čitala, saj mi je vsaka be-
seda, napisana v materinem
jeziku, zelo draga in se zato
kar nisem mogla ločiti od te
Vaše bogate ilustracije. Ze-
lim, da me uvrstite med

redne naročnike »Rodne
grude« in da mi pošljete
tudi Vaš album Pozdrav iz
Slovenije. V okolici, kjer
živim, je precej slovenskih
rojakov. Skušala bom pri-
dobiti nekaj naročnikov za
»Rodno grudo« in druge
Vaše publikacije. Tovari-
ške pozdrave!

Maria Grosman

MNOGO USPEHA PRI DELU
V KORIST DELOVNEGA
LJUDSTVA

Chicago 25, Ill., ZDA

Sporočam Vam, da sem
točno prejel letošnji kole-
dar in da prav tako točno
prejemam »Rodno grudo«. Lepa
hvala za točnost in dobro
urejevanje. Naročni-
no sem nakazal. Lepo Vas
pozdravljam in želim, da bi
tudi v bodoče imeli mnogo
uspehov pri Vašem delu in
še posebej pri napredku
Vaše domovine v korist de-
lovnega ljudstva.

Philip Godina

POMAGAL MI JE
FRANK BOLTEŽAR

Pueblo, Colo., ZDA

Za 26 letošnjih koledar-
jev Vam pošiljam 78 dolar-
jev. Sporočam Vam, da mi
je pri razpečavanju istih
uspešno pomagal Vaš zvesti
rojak Frank Boltežar in
sva jih kar hitro razproda-
la. To je najboljši dokaz,
da se rojaki za koledarje
zanimajo in da so jim ošeč.
Še v bodoče Vam želim to-
liko uspeha kot pri kole-
darju tako pri »Rodni gru-
di« in Vam kličem na ve-
selo svidenje v maju!

Ludwig Yakše

SOLZE ME OBLIJEJO,
KO ČITAM BESEDE
V MATERINEM JEZIKU

St. Valier, S. et L., Francija

Prav lepa hvala za vse
poslano, za koledar, »Rod-
no grudo« in za Vaše pis-
mo. Sama ne vem, kako bi
Vam izkazala hvaležnost.
Solze so me oblile, ko sem
čitala pismo in publikacije
v materinem jeziku. Pošil-
jam Vam naročnino, se še
enkrat prisrčno zahvaljujem
za vse in Vas topla pozdrav-
ljam.

Paola, Ivan, sin Janko
Terbizan

OBISKAL ME JE OČE

Niederserf, Saarburg, Trier

Hvala za koledar in »Rod-
no grudo«, ki jo redno pre-
jemam. Koledar je lep in
zanimiv, prav tako se mi
tudi »Rodna gruda« zelo
dopade. V zadnjih letih red-
no dobivam obiske iz do-
movine. Tudi letos po no-
vem letu sem ga imel in
tega sem bil še posebno ve-
sel. Obiskal me je moj 72-
letni oče, ki se je končno
le odločil za to pot. Z njim
sta bila tudi moja sestra z
možem, ki me je obiskala
že lani. Moj oče je doma iz
Rogaške Slatine. Tudi jaz
se že dolgo odpravljam na
obisk domov, saj je kar dol-
gih 17 let, odkar sem od
doma in daleč od domovi-
ne. Ob letošnjem obisku
dragih domačih sem nap-
ravil tudi nekaj fotografij.
Eno Vam pošiljam in Vas
prosim, da jo ob priložnosti
objavite.

Vse doma in na tujem
prav lepo pozdravljam, Vam
pri matici pa želim mnogo
uspeha!

Jože Skorjanc

VSE STEVILKE
SEM V REDU PREJEL

Kimberley, B. C., Canada

S koledarjem sem zelo
zadovoljen, kakor z »Rodno
grudo«. Sporočam Vam, da
sem prejel prav vse števil-
ke v najlepšem redu in v
moje veliko zadovoljstvo.
Vas iskreno pozdravlja Vaš
zvesti naročnik

Joseph Novak

Lepe pozdrave vsem naroč-
nikom Rodne grude pošilja
naš naročnik Jožef Schuster
iz Bad Aibling, Nemčija

Pestri športni dogodki

V NAŠI DOMOVINI

Sredi marca je z reškega pristanišča odplula naša domača ladja »Velebit« proti daljni Indiji. Z njo so potovali člani prve jugoslovanske odprave na Himalajo s svojo obsežno prtljago. Vest o odhodu sedmih pogumnih Slovencev na zasnežene in zaledenele vrhove himalajskega pogorja je vzbudila doma in v tujini izredno zanimanje.

Po informacijah, ki smo jih dobili, bo ta odprava na poti štiri mesece in se je odločila za naskok na Trisul, v pogorju Nanda Devi, ki je visok skoraj osem tisoč metrov. Seveda so se pogumni alpinisti precej časa zelo dobro pripravljali na odhod, hkrati pa so se skrbno prekrbneli z domačo opremo, ki so jo izdelale naše tovarne. Za konec naj še povemo, kdo so ti drzni alpinisti. Na sliki od leve proti desni: Aleš Kunaver, študent Strojne fakultete iz Ljubljane, dr. Andrej Robič, zdravnik iz Trziča, Ante Mahkota, absolvent Strojne fakultete v Ljubljani, Marjan Keršič-Belač, akademski kipar iz Ljubljane, Zoran Jerin, novinar tednika »TT«, Ciril Debeljak, strojni stavec iz Celja ter vodja odprave Stane Kersnik, uslužbenec iz Ljubljane.

Letos od 24. do 27. marca je bilo v prijetni dolini pod Poncami na svetovno znani planiški skakalnici pomembno slavlje. Obhajali smo namreč njeno 25-letnico in proslavili zares dostojno ta jubilej. Udeležba tujih in domačih tekmovalcev je bila tako po številu kot po kvaliteti vrhunska in zato lahko štejemo letošnjo prireditev v Planici med najuspešnejše mednarodne smučarske skakalne prireditve. Deset tisoči mladih in starih gledalcev so v teh dneh obiskali Planico in dali priznanje pogumnim skakalcem, hkrati pa so bili ugodno presenečeni nad odličnimi skoki in rekordi. Skakalci so kar 88-krat poleteli nad 100 m. Na sliki prizor s slavnostne otvoritve tekmovanja.

Marjan Pečar, najboljši Jugoslovan na letošnjih mednarodnih smučarskih skokih v Planici — Marjan Pečar, this year's best Yugoslav ski jumper at Planica

Najdaljši in najboljši skakalec vseh časov je prav gotovo vzhodni Nемеc Helmut Recknagel, ki je s tako lepim skokom, kot vidite na sliki, dosegel nov rekord Planice — 127 m.

Najuspešnejši jugoslovanski skakalec je bil vsekakor 19-letni Marjan Pečar, po poklicu mizar iz Mojstrane. Dosegel je nov jugoslovanski rekord s 115 m, v končni razvrstitvi pa je med svetovno elito zasedel častno osmo mesto.

*

V Ljubljani je bilo v marcu skoraj mesec dni XV. državno šahovsko prvenstvo, ki je že devetič po vrsti prineslo triump znanemu velemojstru Svetozarju Gligoriću. Slovenijo sta zastopala mednarodni mojster Stojan Puc in mladi Bruno Parma, ki si je prav na tem prvenstvu priboril mojstrski naslov. Na sliki novi državni prvak Gligorić.

*

V vrsto pomembnih dogodkov v okviru jugoslovanskega športa moramo šteti tudi četrtfinalno košarkarsko tekmo za pokal evropskih prvakov, ki sta jo odigrala najprej v Ljubljani, nato pa v povratnem srečanju v Rigi jugoslovanski državni prvak Olimpija in prvak ZSSR ASK Riga. Olimpija je sicer obakrat izgubila tekmo s 16 točkami razlike, kljub temu so se njeni igralci častno borili, najboljši pa je bil vsekakor Ivo Daneu, na sliki, ki je tudi sicer najboljši jugoslovanski košarkarski reprezentant, ki sodi v mednarodno elito.

*

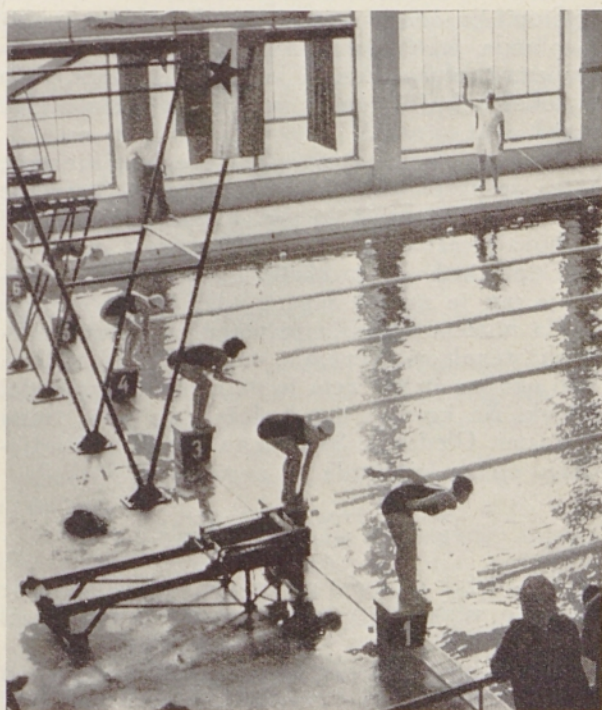
Po zgledu drugih držav so se letos prvič odločili tudi pri nas, da bodo organizirali vsako leto državno zimsko plavalno prvenstvo. To prvenstvo je bilo letos organizirano v zagrebškem plavalnem bazenu (na sliki) in je bilo nadvse uspešno. Mnogi plavalci, med njimi predvsem olimpijski kandidati, so dosegli že sedaj odlične rezultate, najbolje med vsemi pa se je izkazal plavalec kranjskega »Triglava« Janez Kocmur. Tako pomeni 12. marec 1960, ko se je začelo prvo državno prvenstvo v zimskih bazenih, nov korak k napredku jugoslovanskega plavalnega športa.

Tone Bančič

Ivo Daneu, najboljši jugoslovanski košarkar — Ivo Daneu, Yugoslavia's leading basket-baller — Ivo Daneu, le meilleur joueur yougoslave de basket-ball — Ivo Daneu, der beste Korbballer Jugoslaviens

Skupina slovenskih planincev, ki je nedavno odpotovala v Indijo, da bi zavzela enega izmed mogočnih 8 tisoč metrov visokih himalajskih vrhov — *This group of Slovene Alpinists has recently left for India planning to conquer one of the towering 26.000 ft high Himalayan peaks* — *Ce groupe d'alpinistes slovènes vient de partir pour les Indes, ayant en vue l'ascension d'un des puissants sommets himalayens hauts de 8.000 m.* — *Diese Gruppe slovenischer Bergsteiger ist vor kurzem nach Indien abgereist, um einen der gewaltigen Achte-tausender im Himalajagebirge zu bezwingen*

Start v zagrebškem zimskem športnem bazenu — Start in the winter swimmers' pool of Zagreb — Start dans la Piscine d'Hiver de Zagreb — Start im Zagreber Winter-Schwimmbassin

KRESNA NOČ

Ilustriral Stane Kumar

11.

Noč, ki je pokrivala vsa pobočja, je bila veličastna. V daljavi je gorelo, nekdo je požigal novino. Čez nebo so se bile razgrnile zvezde... Juretu se je zdelo, kakor da visi med nebom in zemljo, ves pogreznjen v skrivnostno tihoto, ves v pesmi, ki izvira naravnost iz duše.

Kaj je smrt proti tej lepoti? In zakaj so ljudje tako zlobni?

Hodil je dalje, tipal med kamenjem, se za-deval ob skale, se trgal skozi trnje. Roke in noge so mu bile razprskane in so ga ščemele. Bila je taka tema, da je komaj razločil skalo in kočo na nji. Postal je in prisluhnil. Na uho mu je udarilo bleketanje ovc in pasji lajež.

»Ovce so v medrju,« je rekel sam pri sebi. »Kdo jih je tja nagnal? Ej, živali so pametne,« mu je prišlo na misel. »In boljše ko ljudje,« je ob spominu na pastirje in na spravnika ponovil Štefuceve besede.

Stopil je čez mostič in preplezal les; tedaj je planila proti njemu senca. Bila je ovca pokojnega Štefuca. Pes je lajal okoli njega, nato je tekel k bajti, renčal in praskal s tacami po vratih.

»Belka, zdaj si moja,« je Jure iz ginjenosti, ki ga je obšla, pobožal ovco. »Perun, Štefuc je mrtev,« se je obrnil do psa. »Sama sva; vso noč ga bova stražila, Perun.«

Odprl je bajto in obstal na pragu. Od začudenja mu je zastala sapa.

Na nizkem ognjišču je plapolal ogenj, na lesenih stenah so trepetale medle svetlobne lise. Med ognjem in mrličem je na nizkem čoku sedel človek. Na kolenih mu je ležala kitara s tremi strunami. Gledal je Štefuca in pel ob spremljevanju strun, kakor da ga uspava.

*»Sinoči krog enajste ure
smrt na vrata mi potrka...«*

Ko je bil neznan pevec zaslišal cvrkutanje vrat, je utihnil, se maglo okrenil in pokazal Juretu obraz.

Bil je majhen, tršat človek. Široki obraz mu je bil porasel s pol sivo brado. Eno oko je imel

prevezano s črno ruto, da sta mu roglja štrlela na temenu ko zajčja uhlja. Gorenja obrv drugega očesa mu je visela spačeno ko zlomljena ptičja perut in mu zakrivala polovico zenice. Čez lica, nos in usta se mu je od vnanjega kota oči vlekla rdeča brazgotina, ki mu je dajala strahoten videz. Preklana mu je bila tudi gorenja ustnica in znova zarasla, brazgotino so le za silo pokrivali brki.

Tujec se je trudil, da bi dal svojemu obrazu miline, a se mu zaradi grde skaženosti ni posrečilo. Jure je zgrabil za sekiro, ki je stala za vrati.

»Kdo si?«

»Mrliča si pustil samega,« mu je rekel tujec mirno in se ni ganil.

Jure je dvignil sekiro in mu srepel v spačeno obličje.

»Ne delaš lepo, človek krščanski,« je oni mirno povzel. »Dobim mrliča, mu krajšam samotne ure, ti pa mi groziš, kakor da sem razbojnik. Če res misliš, da sem zaslužil kazen, na, ubij me!«

Možak je pokleknil predenj in mu kakor v zasmeh ponudil glavo. Jure je osramočen vrgel sekiro v kot.

»Kdo si?« je vprašal.

»Kdo sem,« je tujec znova sedel na klop. »Če te jaz vprašam, kdo si, kaj mi boš odgovoril?«

»Povedal bi ti, da sem pogonič Jure, kar sem v resnici.«

»Jure?« je ponovil tujec in se tiho hahljal predse. »Jure? No, če si Jure, kaj potem vem o tebi? Nič. Lahko si poštenjak, lahko si razbojnik. Ime je praznica. Človeka moraš poznati, ako hočeš vedeti, kdo je. Če ti jaz povem, da sem... recimo — Ivaniš, kaj veš potem o meni? Toliko ko jaz o tebi. Morebiti sem poštenjak, morebiti pa bi te zadavil o prvi priložnosti.«

Jure je na te besede prestrašen pogledal in se umaknil.

»Ne boj se!« je rekel Ivaniš. »Hotel sem ti le razložiti, da ime nič ne pomeni. Že zaradi tega, ker ti lahko povem pravo ime, lahko pa se ti tudi zlažem.«

Jure je zgrabil pest dračja in ga vrgel na ogenj, da so planili kvišku plameni in obsvetlili tri obraze: Juretov obraz, spačeni Ivanišev obraz in bledi, suhotni obraz mrliča.

»In da ti povem,« je nadaljeval vsiljenec, »česar ne moreš razbrati iz mojega imena ne z mojega obraza. Sprl sem se bil s pravico in

pobegnil. Senca zločina me lovi že leta in leta. Kazen, ki sem jo zaslužil, sem že stokrat prestal. Nikomur več ne storim žalega.«

Jure je strmel v Ivaniša, od katerega je vela grozotnost neke skrivnosti.

»Od kod si doma?« ga je vprašal.

»Od kod sem doma?« je Ivaniš dvignil glavo, povešena trepalnica mu je vztrepetala. »Ali bi me rad ovadil, da vprašuješ? Kar k županu pojdi in mu reci: na planini je človek, ki je vsaj tat, če ni razbojnik. Za drugo bodo že oni poskrbeli.«

»Saj nisem rekel, da bi te ovadil.«

»Potem me ne izprašuj!« je trdo rekel Ivaniš. »Haj, haj, haj!« je iznenada udaril po strunah, kakor da ga je obšla bolečina in si jo hoče olajšati s pesmijo. »Haj, haj, haj!«

Utihnil je, nato sta nekaj časa molče zrla v ogenj. Pes je ležal pred vrati in venomer cvilil.

»Jure ti je ime?« je vprašal Ivaniš čez dolgo.

»Jure.«

»Iz Lazen? Čigav?«

»Martinov,« je Jure izrekel po kratkem premišljanju.

»Martinov?« je zavlekel Ivaniš. »Martinov?«

Podprl si je glavo in znova razmišljal.

Jure je tujcu ponudil večerje, ki mu je šla v slast. Ko se je tuj človek po jedi pokrižal, se je ozrl po mrliču.

»Ali je bil tvoj oče?« je vprašal.

Jure je odkimal. Glava mu je od trudnosti silila na prsi.

»Lezi!« je rekel Ivaniš. »Jaz včasih po več noči ne spim, lahko bom stražil mrliča.«

Jure je legel.

»Če ne boste našli drugega pastirja, ostanem kar jaz pri tebi,« se mu je nazadnje ponudil tujec.

Toda Jure je bil do smrti utrujen, komaj da je še ujel te besede. Obrnil je obraz v steno in ni odgovoril. V naslednjem trenutku je že spal ko ubit.

Pred bajto je cvilil pes, mrlič je počival v plapolajoči svetlobi ognja.

Ivaniš je dvignil kitaro, zabrenkal in zapel narahlo, kakor da se boji, da bi ne predramil Štefuca in Jureta.

*»Proo uro te noči,
ko se Marija veseli,
za eno zlato jabčece,
za eno zlato rožico,
ki je pod soncem trgana...«*

Potem je utihnil. Ivaniš je odložil godalo, oprl komolce na kolena in znova razmišljal.

12.

Jureta je prebudilo pasje lajanje. Dvignil se je in pogledal okoli sebe. Ivaniš je sedel naslonjen na steno in spal. Usta so mu bila odprta,

iz grla mu je prihajalo zateglo hropenje. Ogenj je bil ugasnil. Skoz ozke line je prodiralo prvo sonce, Ivanišev obraz se je ves kopal v svetlobi.

Nad plaminjo je ležalo sveže jutro. V jasnini podeževnega dne je bilo daleč naokrog razločiti slednjo bilko. Ovce so silile v lesu, ki je bila še zaprta.

Jure je iztegnil roke v jutranji zrak. Tesni občutki prejšnjega dne so se mu bili polegli, obšlo ga je veselje do življenja. Odprl je lesu in stal ob odprtini, da so ovce druga za drugo smukale mimo njega. Štel je drobnico, bila je vsa.

Ovce so se pasle za skalo; niso vedele kam, ker ni bilo človeka pri njih. Pes je venomer lajal in se oziral. Zdaj pa zdaj je stekel do bajte, a se je vselej zopet vrnil k čredi.

Medtem se je bil prebudil Ivaniš in stopil na prag. V soncu ni bil nič manj strašen ko v nočnem somraku. Toda Juretu mi več vzbujal straha, kvečjemu sočutje. Obleka mu je bila raztrgana, hlače je imel povezane s trto, srajce ni imel. Jopič mu je bil spet na prsih s tanko gožvo, ki je bila suha; znamenje, da ga že dolgo mi slekel.

»Ali naj pasem?« je vprašal.

Jure je pomislil. Mrliča mi kazalo puščati samega.

»Pasi!« je rekel. »Ženi jih do gozda! Čakaj, dam ti suhah hrušk in skute! Kuhal zdaj ne bom.«

Ivaniš je odgnal drobnico. Ovce so ga ubogale, ker niso videle drugega pastirja.

Jure je ostal v bajti, sedel zraven mrliča in ni vedel, kaj naj stori.

Odšel je na prosto. Slonel je na ogradi in gledal v dolino. Vsak parobek se mu je zdel podoben prihajajočemu človeku. Proti poldnevu je res zagledal petero ljudi, ki so se od gozda počasi vzpenjali kvišku. Dva izmed njih sta se mučila z nosili.

Upehani in potni so prišli do bajte in se vrgli na tla, utrujeni ko vprežne živali.

»Kje imaš kaj vode?«

»Nisem utegnil prinesiti,« je dejal Jure.

»Ponjo pojdi!«

»V deži je nekaj sirotke,« je Jure potolažil užejence.

Spravnik je prišel za njimi.

»Alo, ali!« jih je priganjal. »Pol dne bomo zamudili,« je rekel, izpljunil zelišče, ki ga je žvečil, in začuden pogledal Jureta. »Kje so ovce?«

»Na paši. Ob gozdu.«

»Same? A? Kaj se res bojiš, da ti mrlič uteče?«

»Saj niso same,« se je Jure umaknil spravnikovi jezi. »Novi pastir je pri njih.«

»Novi pastir?« se je spravnik še huje zavzel. »Kdo ti je dal novega pastirja?«

Jure je bil v škripkih.

»Sinoči je prišel človek, ki se mi je ponudil.«

»Ha — kak razbojnik?«

»Pa mi dajte drugega!«

»Seveda ti ga bom dal. Ali misliš, da imaš pravico sam najemati pastirje?« Spravnik se je obrnil do pastirjev. »Kateri ostane tu?«

Pastirji so se spogledovali in skomizgali z rameni, oglasil se ni nihče.

»Vidiš, nihče se ne oglasi,« se je spravnik s prijaznejšim obrazom spet okrenil do Jureta. »Sicer pa nobenega ne morem pogrešati. Kje naj vzamem novega pastirja? Naj mi ga pošljejo mezdarji? Pol leta ga bom čakal.«

»Naj ostane kar ta,« se je drznil Jure.

Spravnik je vedel, da za zdaj ni drugega izhoda, a je vendar nekoliko pomislil.

»Pa bodi ti za pastirja,« se je nazadnje odločil, »a pritepenec naj bo za pogoniča. Toda na tvojo odgovornost,« je zvišal glas. »Za vsako jagnje mi boš odgovarjal.«

Stopili so v bajto in se odkrili. Najstarejši pastir je zmolil očenaš za dušo rajnega, drugi so mu odgovarjali.

Nosila so postlali z vejami in travo, nato so položili nanje mrliča.

»Zdrsnil nam bo, ko ga bomo nesli po strmini.«

»Privežimo ga s trto čez noge in čez pas!«

»Pa košpe?« so vprašali. »Ali jih ponese s seboj?«

»Slabe so že, naj jih mese,« je rekel Jure in pri tem je ostalo. »Le suknje je škoda,« je pristavil. »Naj bo za movega pogoniča. Skoraj tak je, kakor ga je Bog ustvaril.«

Spravnik je zgrabil suknjo in jo vrgel Juretu.

»Na.«

»Pa malha?« se je oglasil eden izmed pastirjev. »Moja je že vsa zanič.«

»Za pogoniča,« je spravnik zaključil vdljanje za zapuščino rajnega.

Štefuca so privezali na nosila in ga pokrili s staro luknjičavo odejo.

»Pa ovco?« se je tedaj oglasil drugi pastir, ki je dotlej nepremično čepel ob vratih in upiral pogled v Jureta. »Ali ni imel Štefuc tudi ovce?«

»Ovco dobi kapomažo in od njega tisti, ki mu gre po postavi,« je odločil spravnik. »Pojdimo!«

»Rajši jo zakoljem,« je rekel Jure sam pri sebi.

Dvignili so nosila in odšli. Jure je gledal za njimi, dokler se niso izgubili med skalami.

13.

Ivaniš in Jure sta ostala sama na planini. V začetku sta si bila nekam tuja, toda kmalu sta se docela privadila drug drugemu. Ivaniš je znal ravnat z živino, večje je bil tudi planšarskega gospodinjstva. Bil je marljiv, več ko polovico dela je sam opravil.

Jure je imel dovolj časa, da je lahko polegal in gledal v nebo. Druščino mu je delal Perun,

Ivaniš je sedel s hrbtom oslonjen na skalo in brenkal na struni

ki je dolgo žaloval za Štefucem; bil mu je vrsto let edini tovariš. Zdaj se je zatekel k fantu. Za vsako dobro besedo ali božljaj so mu oči hvaležno pogledale.

»Žival je pametna,« je menil Ivaniš.

»Če bi znala govoriti.«

»Zna, le da je ti ne razumeš.«

Jure ga je gledal. Ni bilo prvič, da je slišal od moža nenavadne besede. Nekaterikrat je naredil kaj takega, da se je fant debelo začudil.

»Ti znaš čarati?« ga je nekoč vprašal.

»Znam in vem marsikaj, česar drugi ljudje ne vedo in ne znajo,« mu je odgovoril Ivaniš. »Toda vsega, kar znam in vem, sem se naučil po poštenju in nisem zapisan hudiču. Pa ni, da bi o tem govorila.«

Jure ga ni več izpraševal.

Kadar je ležal vznak v travi in gledal v nebo, so se mu zasolzile oči, prikazali so se mu svetli kolobarji in sredi njih se je vrtela mavrična puka, ki je rasla tako dolgo, da je dobila velikost in obliko Svetkine glave... V dneh, ko je umrl Štefuc in prišel Ivaniš, je bil na pol pozabil na dekle, zdaj pa mu je njena podoba neprestano migotala pred očmi. Bede je sanjal o dekletu.

Predramila ga je pesem. Ivaniš je sedel s hrbtom oslonjen na skalo in brenkal na dve

struni — tretja mu je bila počila —, mežikal z enim očesom in pel:

*Sem srečal lepo deklico,
za belo zgrabil jo roko:
»Ti moja boš do konca dni,
ljubila bode se zvesto.«
Privila me je na srce
in sinčka porodila je...
Ko je hodila prat na prod,
jo je zagledal mlad gospod,
je videl njena ličeca
in v bradi malo jamico,
srce mu kruto palo v njo.
»Izbiraj, mlada deklica:
li greš z menoj na grajski ort,
li hočeš morda grenko smrt?«
»Če pridem k vam na grajski ort,
osirotel bo ljubček moj,
če me objame grenka smrt,
bo bolj sirotek sinček moj.«
Preteklo ni še mesec dni,
sem srečal vso objokano,
za belo zgrabil jo roko:
»Oj, ljubica, kaj te teži,
kaj sinčka umorila si,
ki sonce mojih je oči?«
»Ne, nisem umorila ga,
ki sonce tvojih je oči,
le z vodo sem krstila ga,
priporočila ga Bogu.
Razjeda drugo me gorje,
da me srce hudo boli,
ne najdem več nikjer miru,
še v sanjah brodim črno kri,
ne morem zreti te v oči.«
Sem spal in sanjal tri noči,
o nožih, ki jih kri rdeči.
Sem vrgel večji groša dva,
da mi te sanje razvozla.
»Poglej v zrcalo, glej dekle,
ki jo objemajo roke,
a niso deške ne tvoje.«
»Dekle nesrečno!« sem zaspil.
Še bolj nesrečen jaz sem bil.
Prišel sem bridek nož v roke,
potiho plazil se do nje.
In mrtev padel je gospod,
oblila ga je topla kri.
»O, kaj si storil, dravec moj!
Zdaj sin bo hodil tvojo pot,
a jaz bom umrla še nocoj.«
To rekla je, zdahnila je,
dušico izpustila je...*

Ivaniš je pel s takim ognjem in strastjo, da je Juretu šla pesem do srca. Rad bi jo bil poslušal še in še. Ivaniša ni bilo treba prositi, naj jo znova zapoje. Počival je nekoliko, gledal nekam na obzorje, nato se je zdrznil, zabrenkal na

strune in zapel. In zopet in zopet. Pogosto ni pel cele pesmi. Pretrgal jo je v sredini, glas mu je obvisel v zraku, le strune so še nekaj časa brnele. Ali pa je konec pesmi ponavljal trikrat zapored. Toliko časa, da se je utrudil. Nato se dolgo ni gamil. Zdelo se je, da se je ves zatopil v spomine.

»Ali znaš peti?« je nekoč vprašal Jureta.

»Nekoliko. Te pesmi še nisem slišal.«

»Ta je moja,« se je Ivaniš grenko smehljajal predse.

Jure ga je opazoval. Zdelo se mu je, da je ves zavil v neprodirno skrivnost.

Bil je res nenavaden človek. Kadarkoli se je Jure pomoči prebudil, ga je slišal, kako bede sanja. Pogovarjal se je s stvarmi in rečmi, ki jih ni bilo nikjer, a se je zdelo, da jih on vidi. Razgovarjal se je celo z vilami in škrti. Prepiral se je z divjim možem in besji, kakor da so njegovi pivski tovariši. Volkove je odganjal s prečudno molitvijo, ki je bila podobna nesmiselnemu kričanju. Živali so mu bile pokorne; če je položil roko manje, so legle in ga gledale z vdanimi očmi. Ob jasnih večerih je strmel v zvezde, ki jih je poznal kot zdravilna zelišča. Bral je iz njih polnočno uro in vsako uro od večera do jutra. Dan je meril po svoji pesmi. Pogledal je na sonce in povedal:

»Sedem pesmi je do večera.«

In če je pel svojo pesem sedemkrat zapored, je ob zadnjem stihu zahajalo sonce.

Dneve je zarezoval v leskovko, ki mu je bila za pratiko. Nekoč se mu je zazdelo, da se je zmotil za en dan. Splezal je na skalo in gledal v dolino. Nenadoma se je udaril po kolenu in začel poskakovati ko paglavec.

(Nadaljevanje)

POIZVEDBA

Išče se COLNAR Marija, roj. 13. 11. 1894 v Domžalah, oče Johan, mati Marija roj. ŠORN, gledališka igralka. Pred nekaj leti je umrla v ZDA. Če kdo kaj ve o njeni smrti, naj sporoči Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, Cankarjeva 1/II.

Upokojenci, povratniki — pozor!

Prodajam gozd, njivi, sadovnjak v Podborštu blizu Šentvida-Stične na Dolenjskem. Površina 5500 m². Lega je zelo lepa, sončna, na gričku, razgled krasen, 30 minut od kolodvora. Postaviti se da hišo. Primerno tudi za upokojence. Cena po dogovoru. Pismene ponudbe na naslov: Kobal P. Ferdo, Ljubljana, Trdinova št. 5 — Slovenija — Jugoslavija.

M

l

a

d

i

r

o

d

On a Hillock in the old Country

Nelly was very happy in Slovenia. Her cousin Vida took her about the estate (**domačija**), and showed her everything. Of course, Grand-papa came along, too, to help them understand each other.

In the main room Nelly saw the big tiled stove (**peč**), which is different in the country than in town. In such a stove bread is baked, and for holidays the national cake called »potica«. Vida told her that Granny also cooked (**kúhati**) there. A smaller room across the hallway (**veža**) is the bedroom (**spálnica**).

Vida also let her see the hiding-place (**skrivališče**) where during the war her mother had been nursing (**negovati**) two wounded partisans. In the stable (**hlev**) behind the house were two cows (**krávica**) and two horses (**konj**). And the boy-cousin kept some tame rabbits (**zajček**).

Nelly was very pleased by (**zelo všeč ji je bil**) the orchard (**sadovnják**), carefully cultivated (**negován**) as it was. The early pears (**zgodnja hruška**) were already ripe. Among the pear-trees as well grow some nut trees (**oréhovo drevó**), and in front of the house stands a mighty lime-tree (**lipa**), planted by the great-great-grandfather (**prapraded**) as early as two hundred years at least ago.

In her notebook (**beléžnica**) Nelly carefully entered (**si zapisovati**) the new Slovene words she had heard from Vida. In the evening the electric light (**eléktrična luč**) shone out, which has been in the village (**vas**) for several years; then, Nelly perused her notes some more times to retain (**si zapómni**) them actually well.

Sur une colline dans le vieux pays

*Nelly se plaisait bien en Slovénie. Sa cousine Vida la conduisait par la propriété (**domačija**) et lui faisait voir tout. Naturellement, Grand-papa y était aussi, pour les aider à se mieux comprendre entre elles.*

*Dans la majeure chambre, Nelly voyait le fourneau en faïence (**peč**) qui est, à la campagne, différent des fourneaux de ville. Là, on cuit le pain et — avant les fêtes — les gâteaux nationaux appelés »potica«. Vida lui racontait que Grand-mère fait là aussi la cuisine (**kúhati**). Une chambre mineure, delà le vestibule (**veža**), est la chambre à coucher (**spálnica**).*

*Vida montrait à Nelly aussi bien la cachette (**skrivališče**) où, pendant la guerre, sa mère avait soigné (**negovati**) deux partisans blessés. Dans l'étable (**hlev**) derrière la maison se trouvaient deux vaches (**krávica**) et deux chevaux (**konj**). Et le cousin élevait des lapins domestiques (**zajček**).*

*Nelly trouvait beaucoup de plaisir au (**zelo všeč ji je bil**) verger (**sadovnjak**), si soigneusement cultivé (**negován**). Les poires d'été (**zgodnja hruška**) étaient déjà mûres. Parmi les poiriers croissent des noyers (**oréhovo drevó**) et devant la maison un large tilleul (**lipa**), planté encore du trisaïeul (**prapraded**) et bicentenaire au moins.*

*Nelly mettait (**si zapisovati**) soigneusement sur son calepin (**beléžnica**) les nouveaux mots slovènes appris de Vida. Dans la soirée s'allumait la lumière électrique (**eléktrična luč**) qui existe dans le village (**vas**) déjà depuis quelques années; alors, Nelly relisait plusieurs fois toutes ses notes, pour les graver (**si zapómni**) vraiment dans sa mémoire.*

Auf einem Hügel in der alten Heimat

Nelly fühlte sich in Slowenien sehr wohl. Ihre Kusine Vida führte sie durch das Heimwesen (**domačija**) und zeigte ihr alles. Natürlich war auch ihr Großvater dabei, um ihnen die Verständigung zu erleichtern.

Im großen Zimmer sah Nelly den Kachelofen (**peč**), der auf dem Land anders ist als in der Stadt. Darin bäckt man Brot, und vor Feiertagen die slowenischen gefüllten Kuchen, »potica« genannt. Vida erzählte ihr, daß Großmutter in diesem Ofen auch kocht (**kúhati**). Ein kleineres Zimmer über den Gang (**veža**) ist das Schlafzimmer (**spálnica**).

Vida zeigte ihr auch das Versteck (**skrivališče**), wo ihre Mutter während des Krieges zwei verwundete Partisanen gepflegt hatte (**negovati**). Im Stall (**hlev**) hinter dem Haus standen zwei Kühe (**krávica**) und zwei Pferde (**konj**). Und der Vetter hielt Kaninchen (**zajček**).

Gar sehr gefiel Nelly (**zelo všeč ji je bil**) der Obstgarten (**sadovnják**), so wohlgepflegt (**negován**) wie er war. Die Frühbirnen (**zgodnja hruška**) waren schon reif. Zwischen den Birnbäumen wachsen auch Nußbäume (**oréhovo drevó**), und vor dem Haus steht ein breitästiger Lindenbaum (**lipa**), den noch der Ururgroßvater (**prapraded**) vor mindestens zweihundert Jahren gesetzt hat.

Nelly trug in ihr Notizbuch (**beléznica**) sorgfältig die neuen slowenischen Wörter ein (**si zapisovati**), die sie von Vida vernommen hatte. Abends erstrahlte hell das elektrische Licht (**eléktrična luč**), das die Bewohner des Dorfes (**vas**) schon mehrere Jahre haben; da überlas Nelly ihre Notizen noch mehrmals, um sich ja alles gut einzuprägen (**si zapómniti**).

Pa še ena ribniška

Oče in sin sta šla na božjo pot. Med potjo pa zagleda oče na nekem drevesu božjo martro. In reče oče sinu:

»Janez, pejd no gor in küšni boga, zase in zame. Jest sem star, pa ne morem več taku visoku.«

Janez je poslušno zlezal na drevo, kjer pa ni bila božja martra, ampak polšja past. Ko je Janez küšnil »boga«, se je past sprožila in ga vščipnila, da se je pošteno zadril.

Tako se je Janez na drevesu drl, oča pa pod drevesom robantil in mlatil z gorjačo. »Ja, kej pa je tu, kej pa počenjata tam gor? Janez, dol prid, ti rečem, če ne, bom šel jest gor in vaju oba dol vrgel...«

Janez pa se je drl: »Oča, ne morm, ne morm, ta bog je zlo hud, za žnabile me drži...«

Pa se je oča resnično razjezil ter z gorjačo sklatil z drevesa Janeza in »hudega boga«, ki je končno ubogega Janeza le spustil. Oča pa je od

same jeze sklenil, da ne gre na božjo pot, ampak sta jo mahnila v najbližjo gostilno, kjer sta ob poliču starine in slastni pečenki končno le potolažila, oče svojo jezo, Janez pa svojo bolečino.

Prebrisana mati

Ko je poznejši profesor v Ljubljani Albert Sič bil še študent in je odhajal na Dunaj študirat, mu je mati rekla:

»Dragi sin, v kovček sem ti dala tudi mašno knjižico. Kadar ti bo zelo hudo, jo vzemi in poišči v njej pomoči.«

Ob koncu šolskega leta se je vrnil domov in ga je mati takoj vprašala: »No, kako je bilo?«

»Oh, mati, hudo, hudo! Včasih sem bil tako lačen, da bi jo najraje pobrisal v Ljubljano.«

»To ti pa skoraj ne morem verjeti,« je rekla mati, »saj je tistih deset kron, ki sem ti jih dala v mašno knjižico, še zmeraj notri.«

Svoje renomirane izdelke
svetlo in temno pivo
ter pekovski kvas
priporoča

Pivovarna
UNION
Ljubljana

Pridobivajte nove naročnike
za mesečnik

Rodno grudo

Pošljite čimprej naročila za

Slovenski izseljenski koledar 1961

ki bo izredno zanimiv zbornik
iz življenja Slovencev
doma in na tujem

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA
Ljubljana
Cankarjeva c. 1/II

*V beli Ljubljani, po osvoboditvi naglo se razvijajoči, vas in vaše znance z veseljem pričakuje
tudi izven Slovenije sloveče gostišče*

»Pri starem tišlerju« RESTAVRACIJA, BIFE IN PRENOČIŠČA

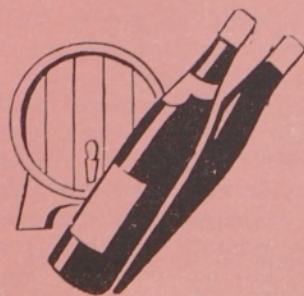
*Gostišče je bilo pred desetletji za mnoge izseljence
zadnja domača postaja pred odhodom v tujino*

*Obiščite nas, pa boste spoznali,
kako postrežemo po najnižjih cenah!*

*Vse bralce „Slovenskega izseljenskega koledarja“ in mesečnika
„Rodna gruda“, posebno pa izseljence ter njihov rod,
naseljen po vseh kontinentih, pristrčno pozdravlja*

delovni kolektiv gostišča

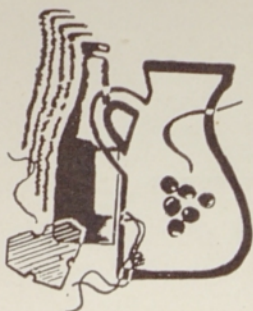
»Pri starem tišlerju«, Ljubljana, Jugoslavija

Rojaki!

Kadar obiščete
Ljubljano,
ne pozabite vstopiti
v prenovljene prostore
gostinskega podjetja

KOLODVORSKA
RESTAVRACIJA
na glavnem kolodvoru

Postregli vas bomo z odlično pripravljeno hrano
in pristnimi vini

Ponosni smo na vaš vsakoletni obisk
in poskrbeli bomo, da se boste med nami
vedno udobno počutili

Vijudno vas vabi gostinsko podjetje

Kolodvorska restavracija Ljubljana

P A R M O V A 3 3

z odkupnimi postajami
po vsej Sloveniji
odkupi vse vrste
odpadnega materiala
po najvišjih
dnevnik cenah

Obiskujte poslovalnice
našega podjetja,
ki so vedno založene
s prvovrstnim
delikatesnim blagom

Trgovsko podjetje

Delikatesa

Ljubljana, Wolfova 8

ORTOPEDIJA IN TEHNIČNA
OPREMA ZA ZDRAVSTVO

S O Č A

Ljubljana, Linhartova 47a

je iz male ortopedske delavnice zrasla v večje
podjetje, ki poleg vseh vrst ortopedskih pri-
pomočkov izdeluje tudi tehnično opremo za
zdravstvo, kakor so: invalidski vozički, bol-
niške postelje, lumbex aparati, servirne mi-
zice, ginekološke mize, ginekološki kolposkopi
itd. V obratu plastičnih mas izdelujemo poleg
zdravstvenih potrebščin tudi predmete široke
potrošnje, kakor ročke za bicikle, ročke za
kovčke, polivinil vložke za ovratnike moških
srajc. Podjetje ima svojo servisno finomeha-
nično delavnico na Gosposvetki cesti 8, kjer
sprejema v popravilo vse vrste fotoaparatorov,
kinoprojektorjev, medicinskih instrumentov
in aparatov ter vsa dela, ki spadajo v pod-
ročje precizne mehanike.

Podjetje je s svojimi kvalitetnimi
izdelki pridobilo sloves in vam kot
tako nudi svoje proizvode in usluge

S O Č A

AVTOBUSNO IN TU-
RISTIČNO PODJETJE

SAP TURIST

Ljubljana, Središka 4

priporoča rojakom,
ki nameravajo preživeti
svoj dopust v domovini:

udobne prevoze

na avtobusnih progah
po vsej Sloveniji

poldnevne izlete na Krvavec

z udobnimi avtobusnimi
zvezami iz Ljubljane in
z žičnico SAP-TURISTA

vse turistične usluge

ki jih nudi v svojih tu-
rističnih poslovalnicah:

LJUBLJANA
Miklošičeva cesta 17
Telefon 30-645 in 30-647

KOPER, nasproti avto-
busne postaje Telefon 298

PIRAN, Tartinijev trg
Telefon 51-12

PORTOROŽ
nasproti Hotela Central

ANKARAN, v kopališču
»Turist Ankaran«

AVTOBUSNO-TURISTIČNO
PODJETJE

SAP-TURIST

L J U B L J A N A

